

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR KRIJGSWETENSCHAP

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Luitenant-Kolonel der Infanterie.

Redacteuren:

D. A. VAN HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf.

J. J. C. P. WILSON, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein der Grenadiers.

A. ETERMAN, Kapitein der artillerie.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.63 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

110e JAAR No. 4

NADRUK VERBODEN

APRIL 1941

PUBLICATIES VAN DE KRIJSGESCHIEDKUNDIGE SECTIE VAN HET HOOFDREGELINGSBUREAU

II

HET GEVECHT AAN DE NOORD.

(11-14 MEI 1940)

met 6 schetsen

bewerkt door M. R. H. CALMEYER,

Kapitein der Grenadiers,

onder toezicht van den Generaal-Majoor N. T. CARSTENS,

Hoofd van het Hoofdregelingsbureau.

TROEPENONDERDEELEN:

St. K. — Lt. D.

1 R. W. (min II)

2 R. W. (min III)

K. R. A.

I—II R. A.

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1941

Inleiding (Zie hierbij *schets 1.*)

Bij het uitbreken van den oorlog bevond de Lichte Divisie zich sedert geruimen tijd in het Oostelijk deel van Noord-Brabant en maakte deel uit van de troepen onder bevel van C.-III L.K., Generaal-majoor A. A. VAN NIJNATTEN.

Divisiecommandant was Kolonel H. C. VAN DER BIJL, Chef van den Staf de Majoor van den Generalen Staf J. E. COERS.

De divisie was 10 Mei 1940 als volgt gekantonneerd:

St., Vbd.A. en 5 C.A.At. te Boxtel,
 1 R.W.: St., I-1 R.W., te Eindhoven, ¹⁾
           II-1 R.W. te Heeze, ²⁾
           III-1 R.W. te Best,
 2 R.W.: St., I, II-2 R.W. te Oirschot, ³⁾
           III-2 R.W. te Goirle,
 K.R.A.: St. en II-K.R.A. te St. Oedenrode e.o.,
           I-K.R.A. te Best,
 Afz. St., M.Esk. en D.T. te Oisterwijk,
 Aut. Comp. te Moergestel,
 Herstellingsploeg te Eindhoven,
 2 R.H.M. te 's-Hertogenbosch.

Zooals uit dezen legeringsstaat blijkt, telde de groote lichte eenheid van het Nederlandsche leger derhalve aan strijdende troepen twee regimenten wielrijders, één regiment huzaren-motorrijders, één mitrailleur-eskadron en het Korps rijdende artillerie.

Aan de organieke samenstelling, welke door reorganisatie uit de vroegere Lichte brigade was gevormd en eerst sedert 1 Mei 1940 in hoofdzaak was voltooid, ontbraken het andere regiment huzaren-motorrijders (1 R.H.M.) en de beide eskadrons pantserwagens (1 en 2 E.Paw.).

1 R.H.M. was sedert 23 April als mobiele reserve ter beschikking gesteld van den Commandant der Vesting Holland, in verband met de uit het gebeurde in Noorwegen gebleken mogelijkheid van een aanval op de vliegvelden.

Van de beide eskadrons pantserwagens was 1 E.Paw. verdeeld over de regimenten huzaren van de beide legerkorpsen in de Grebbelinie, die nog niet met moderne pantserwagens waren uitgerust, terwijl 2 E.Paw. onder de bevelen was gesteld van C.Lvd. en verdeeld over een tweetal vliegvelden in de vesting Holland.

Zooals later zal blijken heeft het onttrekken van alle pantserwagens aan de Lichte divisie, die, in vergelijking tot buitenlandsche soortgelijke eenheden, toch reeds zeer spaarzaam met pantsermateriaal was voorzien, zich bitter gewroken. Dat de legerleiding hiertoe besloot, moet worden toegeschreven aan het volkomen ontbreken van vechtwagens en de aanwezigheid in het leger van slechts 24 moderne pantserwagens, hetgeen er toe leidde, dat het ééne gat werd gestopt door het andere te maken.

¹⁾ Op 10 Mei bevond I-I-1 R.W. zich te Baexem en voegde zich eerst 12 Mei te 12.30 weder bij het bataljon.

²⁾ Op 10 Mei bevond 2-II-1 R.W. zich als bewakingscompagnie op het vliegveld Welschap bij Eindhoven, doch voegde zich in den morgen van dien dag bij het bataljon.

³⁾ Op 10 Mei bevond 2-I-2 R.W. zich te Blerick, bereikte om 21.00 van dien dag Schelluinen en sloot 11 Mei, 14.00 bij het bataljon aan.

Niet minder funest is gebleken het in organisatie van de Lichte divisie volkomen ontbreken van *luchtdoelbestrijdingsmiddelen*.

Elk der beide *regimenten wielrijders* bestond uit den staf van het regiment en drie bataljons, elk bataljon bestaande uit den staf van het bataljon, drie tirailleurcompagnieën, een mitrailleurcompagnie, een pantserafweercompagnie en een sectie mortieren van 8.

Van elk der beide regimenten was het Iste Bataljon in April 1939 bij de voormobilisatie gevormd, het IIde Bataljon eind Augustus 1939 bij de mobilisatie. De IIIde Bataljons waren eerst tijdens de mobilisatie opgericht en zoowel in personeel als in materieel opzicht nog niet volwaardig.

Bij laatstgenoemde bataljons waren de mitrailleurcompagnieën, in stede van met 12 mitrailleurs M. '08/15 (stelsel Schwarzlose), uitgerust met 12 mitrailleurs M '18 (stelsel Vickers), die, wat betreft de richtmiddelen en de kwaliteit der munitie, achter stonden bij de mitrs. M. '08/15. Bij de compagnieën dezer bataljons waren geen verbindingsafdeelingen, geen springmiddelen en geen drijfszakken. Bij den bataljonsstaf was slechts een onvolledige verbindingsafdeeling, samengesteld uit materieel van de regimentsverbindingsafdeeling. Van de ingedeelde officieren waren verscheidene zeer onvoldoende als officier der wielrijders geoeffend; het organiek benodigde aantal onderofficieren en het geneeskundig personeel waren incompleet.

Per bataljon waren kort voor het begin van den oorlog 6 z.g. *atosbooten* ingedeeld, die op een gevorderde automobiel in den gevechtstrein werden medegevoerd.

De capaciteit hiervan was, afgezien van de 2 roeiers en den stuurman:

- a. bij kanalen en kleine rivieren (stil water) één gewapende groep of 14 bepakte rijwielen of 6 man met 6 rijwielen;
- b. bij rivieren (woelig water) 8 gewapende manschappen of 14 bepakte rijwielen of 5 gewapende manschappen met 5 rijwielen.

De booten konden ook tot een vlot worden gekoppeld, waarmede een stuk pantserafweergeschut met bediening kon worden overgevoerd.

Helaas kwam dit overgangsmateriaal eerst enkele dagen voor 10 Mei bij de regimenten aan, zoodat hiermede bij een enkel bataljon niet en overigens slechts „droog” was geoeffend.

Bij de compagnieën *pantserafweergeschut* ontbrak de sectie geweren tp. De beide sectieën van 4,7 waren aanwezig en elk uitgerust met 2 stukken van het voortreffelijke sedert kort bij ons leger ingevoerde Böhler geschut. De pantserafweer moet dan ook bevredigend worden genoemd.

Het 2 Regiment *huzaren-motorrijder* is, zooals zal blijken, bij de gevechten aan de Noord niet opgetreden en blijft hier derhalve buiten beschouwing.

Het *Korps rijdende artillerie* bestond uit den staf van het Korps, twee afdeelingen van 7 veld, elke afdeeling bestaande uit den staf van de afdeeling, twee batterijen en een munitiecolonne. Een in de organisatie opgenomen derde afdeeling, bewapend met 10,5 hw, had nog niet kunnen worden opgericht daar het in Duitschland bestelde geschut niet was afgeleverd. Bij het uitbreken van den oorlog was het korps juist bezig uit een gedeeltelijk hippomobil, gedeeltelijk automobiel korps te worden omgezet in een geheel gemotoriseerde eenheid. II-K.R.A. was reeds bij de mobilisatie als een gemotoriseerde afdeeling gevormd. Bij I-K.R.A. daarentegen was het motormaterieel juist ontvangen, doch waren de batterijen hiermede nog niet uitgerukt. Chauffeurs waren recruten uit het depôt, die nog niet ten volle waren afgericht. Motorrijwielen voor motor-ordonnansen waren in onvoldoende hoeveelheid

aanwezig. Evenmin waren de verbindingsafdeelingen van de afdeelingen en van de beide batterijen volledig voorzien van motormaterieel, zoodat het verbindingspersoneel werd medegevoerd in pag. trekkers afkomstig van de depôt-afdeeling rijdende artillerie.

Het *mitrailleur-eskadron* was 1 Mei 1940 als zoodanig gevormd uit het mitrailleur-eskadron van het voormalige II R.H. en bestond uit een kleine commandogroep en 2 sectiën à 4 cav. mitrs. M. '08/15 (Schwarzlose)¹⁾ vervoerd op vrachtauto's.

De geheel gemotoriseerde *Divisietrein* bestond uit:

Staf met 10 auto's;

Infanterie-munitietrein met 21 munitieauto's;

Artillerie-munitietrein met 16 munitieauto's;

Verbandplaatsafdeeling met 22 auto's;

Compagnie pioniers met 30 auto's;

Compagnie pontonniers met 31 auto's, w.o. 12 auto's elk beladen met 1 ponton No. 4, die 26 volledig uitgeruste manschappen of 10 wielrijders met rijwielen kon bevatten (niet inbegrepen het personeel der pontonniers);

Tenslotte waren nog aanwezig:

5 Compagnie aan- en afvoertroepen met 8 auto's;

Autocompagnie met 83 auto's en, administratief daarbij ingedeeld, de *Herstellingsploeg*, die, in verband met het aanmerkelijk toegenomen aantal te verzorgen motorvoertuigen, werd uitgebreid tot een herstellingscompagnie en op 10 Mei 22 auto's telde.

Als geheel genomen vertoonde de Lichte divisie een beeld, overeenkomende met dat van het geheele Nederlandsche leger, n.l. dat van een sedert jaren door verkeerde zuinigheid in haar ontwikkeling achtergebleven organisatie, waarvan het herstel sedert kort was ter hand genomen en derhalve nog geenszins was voltooid.

De aanvankelijke bestemming der Lt.Div. tot reserve en vleugelbeveiliging van de Peel-Raamstelling was, na de wisseling in het Opperbevel op 30 Maart 1940, gewijzigd in die van algemeene reserve in de hand van den Opperbevelhebber. In verband daarmee had C.Lt.D. opdracht om, aanvangende in den nacht volgende op den dag, waarop eventueel een inval uit het Oosten zou plaats hebben (dag D) zijn eenheid binnen de Vesting Holland te doen teruggaan. Deze verplaatsing zou beginnen op een nader te bevelen uur (uur U) en worden uitgevoerd in twee nachtmarschen. De bevelen hiertoe waren uitgewerkt en, voor wat betreft de eerste phase, op 1 Mei 1940 in verzegelde enveloppen aan de ondercommandanten verstrekt. Van den inhoud was dezen niets bekend. Behoudens enkele ingewijden uit den divisiestaf was het geheele personeel, van hoog tot laag, er van overtuigd bij een inval in ons land in de vertrouwde Brabantsche terreinen te zullen strijden.

De opmarsch naar de Merwede. (Zie hierbij *schets 1.*)

Het intrekken van de verloven op 7 Mei 1940 en het bekend worden van de verdere buitengewone regeeringsmaatregelen deed een ieder begrijpen, dat de Regeering het gevaar weder acuut achtte. Aangezien dergelijke maatregelen, zij het in minder omvangrijken vorm, reeds meermalen waren genomen, drong de ernst van den toestand desondanks niet tot een ieder door.

¹⁾ Eén der stukken was 10 Mei in reparatie.

Meer dan honderd jaren vrede en de steeds weder verkondigde stelling, dat de taak van het Nederlandsche leger preventief was, hadden het begrip „oorlog” voor het Nederlandsche volk en het daaruit voortgekomen leger tot iets onwerkelijks gemaakt.

In den nacht van 9/10 Mei verbreidde zich langs het telefoonnet der Lichte divisie het, te 1.45 door den Divisie-commandant uitgegeven bericht, dat C.-III L.K. voor de troepen aan de Maas volledige strijdvaardigheid had bevolen. Aangezien de divisie, teneinde de troepen te sparen, nog niet werd gealarmeerd, drong zulks echter niet tot de slapende troepen door.

Niettemin naderde het gevaar snel en reeds een paar uur later was het onwerkelijke werkelijkheid geworden.

Omstreeks 4.00 verschenen boven het legeringsgebied van de Lichte divisie tallooze in Westelijke richting voortrazende vliegtuigen en onmiddellijk daarna deelde C.-III L.K. mede, dat van Duitsche zijde de grens was overschreden en beval hij in verband daarmee dat de onderdeelen der Lichte divisie moesten worden gealarmeerd en geconsigneerd.

Ingevolge door C.Lt.D., via C.-III L.K., van den O.L.Z. ontvangen bevelen werd het oorspronkelijke plan om in den nacht, volgende op den dag van agressie (dag D) terug te trekken gewijzigd en omstreeks 6.15 berichtte Kolonel VAN DER BIJL aan alle onderdeelen, dat het uur U en de dag D waren, 8.30 op 10 Mei 1940.

Omstreeks eerstgenoemd uur (6.15) deelde C.-III L.K., die zich nog te 's-Hertogenbosch bevond, den Divisiecommandant mede, dat hij 2 R.H.M. rechtstreeks een afzonderlijke opdracht had gegeven en dit regiment derhalve tot nader order uit het divisieverband werd gelicht.

De aanvankelijke opzet van den terugtocht was, dat het gemotoriseerde gedeelte van de Lichte divisie (Vbd. A. en auto's St.K.; Afz. Staf, waarbij M.E.-Lt.Div.; 2 R.H.M.; K.R.A.; 5 C.A.At.; Aut. Comp.; D.T.) in één dag-marsch over de Moerdijkbrug en vervolgens over Dordrecht en Rotterdam naar het N. van deze laatste plaats gelegen legeringsgebied zou marcheeren. De wielrijders (met de daarbij behoorende gemotoriseerde treinen) zouden zich langs twee marschwegen naar de tusschen Gorinchem en Utrecht gelegen marschdoelen van den eersten dag verplaatsen.

1 R.W. zou daarbij de Maas overschrijden over de geheide jukbrug (met doorlaatvak van pontons) bij Drongelen, de Waal over de pontonbrug bij Brakel en de schipbrug bij Herwijnen. 2 R.W. had voor het overschrijden van de Maas de beschikking over de vaste brug bij Keizersveer, doch moest tusschen Sliedrecht en Gorinchem de Waal oversteken met vier pontveren (twee militaire- en twee burgerveren).

In den vroegen morgen van 10 Mei belde de Chef Staf van de Lichte divisie den Commissaris van politie te Rotterdam op ten einde diens medewerking in te roepen bij den doormarsch van het gemotoriseerde gedeelte der Lichte divisie door Rotterdam. Deze Commissaris deelde echter mede, dat te Rotterdam werd gevochten en dat de bruggen over het Hollandsch Diep bij Moerdijk in handen van de Duitschers waren.¹⁾

Deze mededeeling maakte het noodig de marschwegen van de onderdeelen, die via den Moerdijk zouden marcheeren, op het laatste oogenblik om te leggen.

¹⁾ Op het A.H.K. had men — zoodra bekend was, dat de Moerdijkbrug in 's vijands handen was gevallen — aan C.-III L.K. bericht, dat van deze brug door de Lichte divisie geen gebruik meer kon worden gemaakt. Deze mededeeling is telefonisch door H.S.I.-A.H.K. overgebracht aan Ch. St.-III L.K. en wel uiterlijk te 7.00.

Aan deze onderdeelen werd opgedragen den marschweg van 1 R.W. te volgen en derhalve over de bruggen bij Drongelen en bij Brakel—Herwijnen te trekken, behoudens K.R.A., hetwelk aanvankelijk den marschweg van 2 R.W. moest volgen, de Maas bij Keizersveer overschrijden en vervolgens — ter vermijding van de veren bij Gorinchem — afbuigen over Herwijnen.¹⁾

De terugtochtsbeweging werd hierdoor uitermate gecompliceerd. Niet alleen werd het aantal marschwegen van drie op twee teruggebracht, doch langs deze beide wegen en over de daarin voorkomende juk(schip)bruggen moesten thans onderdeelen met verschillende snelheden marcheeren. Het aantal auto's, dat over de jukbrug bij Drongelen, die het zwaarste werd belast, moest rijden, werd met ruim 250 verhoogd en daarmee gebracht op ruim 375. Een dergelijk aantal auto's beslaat, met normale afstanden rijdende, een totale lengte van 10 km en zou dan — indien zich geen enkele wrijving zou voordoen — 1 uur en 40 minuten noodig hebben om de brug te passeeren. Met het oog op het luchtgevaar werd echter gereden met groote afstanden in de colonnes, zoodat de totale lengte vele malen grooter werd.

Deze lange autocolones, waarbij nog kwamen de wielrijders en de motorrijders van de regimenten wielrijders en het K.R.A., moesten de meergenoemde bruggen en veren bij daglicht passeeren onder de dreiging van het in de lucht oppermachtige Deutsche luchtwapen.

Ook de bescherming van den grond af was slechts zwak. Bij de brug te Keizersveer stond de 114 Bt. Lu. A., terwijl de brug te Drongelen in den sector van de bij Genderen opgestelde 115 Bt. Lu. A. viel. De bruggen bij Brakel-Herwijnen werden beschermd door de 112 Bt. Lu. A., terwijl hier tevens het 87 en het 88 Pel. Lu. mitrs. (elk à 4 mitrs. M. 25) stonden. Bij de veren te Sliedrecht was in het geheel geen bescherming. De genoemde batterijen bestonden ieder uit 3 stukken van 6 tl.

Omstreeks 10.00, 1½ uur nadat de beweging was begonnen, ontving C.Lt.D. — die zich met zijn Staf nog te Boxtel bevond — van C.-III L.K., namens den O.L.Z. telefonisch de volgende opdracht:²⁾

„Brug bij Moerdijk in Deutsche handen. In verband hiermede zal Lt.D. niet gaan naar Moerdijk, doch over Keizersveer en Heusden naar Gorinchem e.o. en aldaar onder de bevelen van C.Vg.H. treden, teneinde zoo noodig te worden ingezet voor bezetting van het Merwedefront van Gorinchem tot Dordrecht. Een R.W. moet zoo spoedig mogelijk naar Gorinchem”.

Bij den Staf der Lt.D. zijn echter de woorden „zoo noodig” niet ontvangen dan wel over het hoofd gezien. Dientengevolge deed C.Lt. D. den ondercommandanten nieuwe marschdoelen toekomen en bepaalde, dat 1 R.W. met I-K.R.A. het Merwedevak O. van verticaal 116 zou bezetten en 2 R.W. met II-K.R.A. het Merwedevak West van deze verticaal (zie **bijlage A**, blz. 163). Zooals zal blijken kon dit bevel echter niet meer tot alle lagere ondercommandanten doordringen.

¹⁾ De meer naar het Oosten over Maas en Waal gelegen bruggen waren noodig voor het teruggaan van de troepen van III L.K. uit een ruim rayon om 's-Hertogenbosch naar het gebied van de Linge.

²⁾ Deze opdracht is weergegeven volgens het dagboek van den C.V., alwaar zij is opgeteekend met de toevoeging „± 9.30. O.L.Z. S.Ib.No. 33 B.” Blijkbaar is dit bevel via de telex van O.L.Z. aan C.V. ter inlichting en aan C.-III L.K. ter doorzending gezonden. C.-III L.K. deed het aan C.Lt.D. telefoneeren. Daar de betrekkelijke bescheiden bij A.H.K., III L.K. en Lt.D. vernietigd zijn kon de juiste toedracht niet worden gereconstrueerd.

In den beginne verliep de marsch vlot en in volkomen orde. De wielrijders reden over het algemeen in een snel tempo. Sterke vliegtuigeskaders werden op groote hoogte waargenomen. Zij bleken echter een andere opdracht te moeten vervullen, want lieten de colonnes der Lt. D. aanvankelijk ongestoord voortrijden. Niettemin werd bij herhaling halt gehouden en dekking gezocht.

Het gevoel van machteloosheid tegen het luchtgevaar, door het volkomen ontbreken van luchtdoelbestrijdingsmiddelen, en de voor allen bevreedende terugtocht onmiddellijk bij het begin der vijandelikheden, drukten ondanks den stralenden Mei-morgen de stemming.

Op de Oostelijke marschas, over de bruggen bij Drongelen en Brakel-Herwijnen, marcheerden achtereenvolgens III-1 R.W., St.-1 R.W. en I-1 R.W. (min 1), met daarachter de lange autocolonnes van den divisietrein, in de volgorde compagnie pontonniers, compagnie pioniers, artilleriemunitietrein, infanteriemunitietrein, Staf, verbandplaatsafdeeling, tezamen ruim 150 auto's, gevolgd door een tweede gemotoriseerde colonne, bestaande uit Afz. Staf, M.E.-Lt. D., Aut.Comp. ¹⁾ en 5 C.A.At., tezamen ruim 100 auto's. Zooals zal blijken schoof later K.R.A. ook nog in de colonne, waarbij C.-D.T. terecht aan dit onderdeel den voorrang liet (zie blz. 137). Tenslotte kwam II-1 R.W.

Het gevolg hiervan was, dat dit bataljon verscheidene uren achter geraakte, eerst 11 Mei 3.00 Giessen-Nieuwkerk bereikte en zodoende tijdens de gevechten aan de Noord niet bij het regiment aanwezig was. Voor de vorengenoemde colonnes reden nog de gemotoriseerde goederen- en levensmiddelen-treinen van I R.W., die, overeenkomstig de oorspronkelijk gegeven bevelen, onder dekking van een sectie wielrijders, een sectie zw. mitrs. en een stuk pág van I-1 R.W., het eerst waren afgemarcheerd teneinde de onderdeelen met de grootste marschsnelheid aan het hoofd te doen rijden. Het gelukte niet meer de treinen naar het nieuwe legeringsgebied bij Giessen-Nieuwkerk te dirigeren, zoodat zij zich naar het oorspronkelijk bevolen legeringsgebied rond IJsselstein, Z. van Utrecht, begaven en vandaar eerst in den loop van 11 Mei weder konden worden aangetrokken.

Zooals viel te verwachten, gaf het overschrijden door de gemotoriseerde colonnes van de juk(schip)bruggen bij Drongelen en Herwijnen—Brakel aanleiding tot veel stagnatie. Dit was te bedenkelijker, omdat het weggedeelte Neerland—Brakel wordt gevormd door een zeer smallen en zeer hoogendijk met op 10 Mei aan beide zijden inundaties. Minder ongunstig voor wachtende colonnes was het weggedeelte ten Z. van Drongelen, waar de bosschen bij Kaatsheuvel en Loon op Zand althans eenige dekking boden.

De colonne waarbij C.-Afz.Staf stond hier van 14.00 tot 19.00 met de voertuigen zooveel mogelijk gedekt opgesteld en het M.E.-Lt. D. tegen lucht-doelen in stelling.

Omstreeks 14.40 openden de mitrailleurs van dit eskadron het vuur op vijandelijke vliegtuigen, die echter op te groote hoogte vlogen om met deze wapenen uitwerking te kunnen verkrijgen. Vermoedelijk hierdoor uitgelokt, doken een 3-tal Deutsche vliegtuigen en bestookten de colonne tot driemaal toe met bommen en mitr.vuur. Bij de 5 C.A.At. werden hierdoor 3 man gedood en 6 gewond, w.o. 2 ernstig, bij de Aut. Comp. sneuvelden 4 man, w.o. Res. 1e Lt. Mr. M. W. JAEGER en werden 2 man gewond. Bij de Vbd. A.-Lt. D., die

¹⁾ Behoudens de Herstellingsploeg, die geen bevelen ontving en op initiatief van den Commandant, JHR. E. O. TH. C. DE KUIJPER, over 's Hertogenbosch, Hedel, Zalt Bommel en Vianen naar Utrecht marcheerde.

zich eveneens op dit weggedeelte bevond, werden 3 man licht gewond. In totaal kostte dit bombardement de Lt. D., die hier haar eerste verliezen leed, derhalve 7 dooden en 11 gewonden. De materiele schade was gering. Het omliggende bosch geraakte in brand.

Terwijl bovenbedoelde autocolonne nog voor de brug bij Drongelen stonden bereikte III-1 R.W. omstreeks 18.00 Giessendam en begon, na hier door eenige Duitsche vliegtuigen zonder uitwerking met mitrailleurs te zijn beschoten, het aan dit bataljon toegewezen Merwedevak te bezetten. Een uur later kwam het volgende bataljon van dit regiment, I-1 R.W., te Schelluinen. De bataljonscommandant trof hier Ritmeester COHEN STUART van St.-Lt. D., die C.-1 R.W. zocht, teneinde deze naar den D.C. te geleiden en mededeelde, dat het bataljon niet tot bezetting van het Merwedevak moest overgaan, aangezien de divisie een andere opdracht had gekregen.

De verplaatsingen langs de Westelijke marschas, over de vaste brug bij Keizersveer, waren minder aan stagnatie onderhevig. Weliswaar moest 2 R.W. dezen marschweg thans deelen met K.R.A., doch dit korps boog na het overschrijden van genoemde brug naar den Oostelijken marschweg af, zoodat alleen 2 R.W. van de veren bij Gorinchem moest gebruik maken.

2 R.W. (min III en 2-I) marcheerde te 9.30 uit Oirschot af, terwijl het IIIe Bataljon West van Tilburg het regiment inwachtte. 2-I-2 R.W. bevond zich te Blerick, van waaruit langs de Maas werd gepatrouilleerd, en voegde zich (behalve twee sectiën, die niet terugkeerden) om 21.00 weder bij het bataljon. Na Tilburg was de volgorde III, II, Staf, I. De goederen- en de levensmiddelen-trein van III waren vooruitgezonden naar Ameide in het aanvankelijk bevolen legeringsgebied. Bij I en II bevonden deze treinen zich aan den staart van het bataljon. De marsch van de beide voorste bataljons en den Staf verliep vlot, het achterste bataljon echter werd bij Moergestel ingehaald door een gedeelte van K.R.A., waardoor zich op het verdere weggedeelte moeilijkheden voordeden.

Een, op last van den R.C., door C.-I ondernomen poging om C.Lt.D. met deze wrijvingen in kennis te stellen mislukte door storingen in het telefoonverkeer.

Om 13.00 ontving C.-2 R.W. op 2 km Z. van Keizersveer het bevel van C.Lt.D. betreffende het bezetten van de Merwede en gaf hij dienovereenkomstige bevelen aan zijn ondercommandanten. De drie bataljons van 2 R.W. zouden dientengevolge naast elkaar het Merwedevak tusschen Papendrecht (inb.) en verticaal 116 bezetten. Kort na het uitgeven van deze bevelen volgde op Staf-2 R.W. een aanval door enkele Duitsche vliegtuigen, die mitrailleurvuur afgaven, doch niemand troffen. Het overzetten door de veren bij Gorinchem, die door het voorste bataljon om 12.00 waren bereikt, nam geruimen tijd in beslag. Omstreeks 19.00 hadden de beide voorste bataljons de stelling langs de Merwede bezet, terwijl bij het laatste bataljon de verkenning nog in gang was, toen de B.Cn. nieuwe bevelen van C.-2 R.W. kregen op grond van een door hem te 18.00 van C.Lt.D. ontvangen nieuwe opdracht.

Staf-K.R.A. en II-K.R.A. vertrokken te 9.10 uit St. Oedenrode, I-K.R.A. sloot bij Best daar achter aan. Omstreeks 120 paarden en acht voorwagens van deze juist gemotoriseerde afdeeling marcheerden afzonderlijk. In verband met het groote luchtgevaar werd gemarcheerd met 100 m afstand tusschen de voertuigen, waardoor de colonne zeer werd uiteengerekt.

I-K.R.A. rukte voor het eerst gemotoriseerd uit, doch, ofschoon alles in

den beginne wat stroef ging, werd in goede orde gemarcheerd en werden de voorgeschreven afstanden aanvankelijk goed bewaard. Nadat de batterijen echter de wielrijders hadden ingehaald en gedeeltelijk hier tusschen waren geschoven, gingen de afstanden verloren, dan wel werden deze opgevuld door voertuigen van de bataljons wielrijders. Marschstemmingen bleven hierbij niet uit.

Bij Raamsdonkveer hield K.R.A. halt en passeerde vervolgens de brug bij Keizersveer met zeer groote afstanden tusschen de voertuigen, die afzonderlijk startten, zoo snel mogelijk over de brug reden en vervolgens den marschweg van 2 R.W. verlieten en rechts afbogen in den smallen geheel open polderweg naar Eethen. Vlak voor Meeuwen geraakte een trekker van I-I-K.R.A. in een sloot. Te 13.37 was K.R.A. de brug gepasseerd.

Tusschen Meeuwen en Eethen werd gerust. De Afd. Cn. werden ontboden bij C.-K.R.A. te Neerlandel, die inmiddels het bevel van C.Lt.D. betreffende de bezetting van het Merwedevak had ontvangen en den Afd.Cn. dienovereenkomstige opdrachten verstrekke. I-K.R.A. moet zich naar Giessen-Nieuwkerk begeven en daar onder de bevelen treden van C.-1 R.W., terwijl II-K.R.A. te Wijngaarden in het verband van 2 R.W. zou treden.

Om 15.15 hervatte K.R.A. den marsch en sloeg bij Eethen den Oostelijken marschweg in. Hier geraakte het Korps tusschen de colonnes van den divisietrein, hetgeen tot groote stagnatie aanleiding gaf. Nu en dan stonden twee colonnes naast elkaar op de volkomen open polderwegen. Het afleggen van het $\pm$ 16 km lange weggedeelte tusschen Eethen en Vuren kostte, inbegrepen het overschrijden van de pontonbrug te Brakel, zoodoende drie uren.

Staf en II-K.R.A. vervolgden over Arkel den marsch naar het opgegeven doel. I-K.R.A. echter, dat niet in het bezit was van benzineauto's en waarbij de wel beschikbare tankauto nog onbruikbaar was, moest te Gorinchem tanken (19.20—21.50). Van de bevolking werden hier allerlei levensmiddelen ontvangen, die vooral bij de Ie Batterij, waar de keukenauto bij den verderen marsch verloren ging, zeer te pas zouden komen. Hier ontving de afdeeling een bevel van C.Lt.D. met een geheel andere opdracht. Alvorens de nieuwe taak waarvoor de Lt.D. zich zag geplaatst nader aan te geven, moet worden naar voren gebracht, dat, zooals uit het vorenstaande blijkt, het was gelukt deze groote eenheid ondanks het feit dat talloze vijandelijke vliegtuigen in de lucht waren, en luchtafweermiddelen vrijwel ontbraken, bij klaarlichten dag met zeer geringe verliezen N. van de groote rivieren te brengen. Door de troepen was daarbij een afstand van 80—100 km in omstreeks 10 uur afgelegd. Van rust zou echter weinig sprake zijn.

De opmarsch tegen Waalhaven. (Zie hierbij schets 1).

C.Lt.D. had zich, na het bevel te hebben uitgegeven tot het bezetten van den Noordelijken Merwede-oever (zie **bijlage A**, blz. 163), aanvankelijk met zijn gevechtsstaf begeven naar het snijpunt van de kunstwegen 's-Hertogenbosch—Tilburg en Moergestel—Udenhout, teneinde hier regelend op te treden, en reed vervolgens langs den Oostelijken marschweg naar den nieuwen commandopost te Molenaarsgraaf. Hier vond Kolonel VAN DER BIJL een officier, gezonden door den Kantonnementscommandant te Gorinchem. Deze Commandant had telefonisch van C.Vg.H. een voor C.Lt.D. bestemd bevel ontvangen met verzoek dit aan laatstgenoemden commandant door te geven ¹⁾. Dit bevel hield

¹⁾ Het was C.Vg.H., die niet over radioverbinding met C.Lt.D. beschikte, niet mogelijk geweest C.Lt.D. gedurende de verplaatsing van diens St.K. van Boxtel naar

in, om in de richting IJsselmonde op te rukken en den te Waalhaven gelanden vijand aan te grijpen. Een bataljon wielrijders moest ter beschikking worden gesteld van den Kantonnementscommandant te Dordrecht.

C.Lt.D. stelde zich daarop telefonisch in verbinding met C.Vg.H., die de gegeven opdracht herhaalde en met nadruk op het groote belang daarvan wees. Eenigen tijd later deed C.Vg.H. den C.Lt.D. nog mededeelen, dat het vliegveld Waalhaven in den nacht van 10/11 Mei door Engelsche luchtstrijdkrachten zou worden gebombardeerd. Het bombardement zou te 2.20 zijn geëindigd.

Uit de ontvangen opdracht en de weinige inlichtingen, die hem omtrent den vijand hadden kunnen worden verstrekt, kreeg C.Lt.D. den indruk, dat het zich handelde om een plaatselijken aanval op het door Duitsche valschermtroepen vermeersterde vliegveld Waalhaven en dat ten Oosten van Waalhaven geen weerstand van beteekenis viel te verwachten. Voor de uitvoering van de opdracht waren beschikbaar twee regimenten wielrijders, die echter van de Merwede moesten worden teruggenomen en gedeeltelijk nog daarheen in opmarsch waren (II-1 R.W.), benevens het K.R.A. (vier batterijen).

C.Lt.D. besloot deze troepen voorshands in twee marschgroepen, ieder bestaande uit een regiment wielrijders met een afdeeling artillerie, te doen opmarcheeren naar de omstreeks 8 km Oost van het vliegveld gelegen lijn Bolnes-Barendrecht om van hieruit den aanval in te zetten. Wel is waar moest daartoe de Noord worden overschreden, doch hierover voerde bij Alblasserdam een in den nieuwen rijksweg Gorinchem—Rotterdam gelegen electriche hefbrug. Het was uiteraard een nadeel, dat beide marschgroepen van één brug moesten gebruik maken. Hiervan was echter geen ernstige vertraging te duchten, doordat de regimenten met belangrijk tijdsverschil te Alblasserdam zouden aankomen. Overigens was het voor de uit te voeren operatie een belangrijk nadeel, dat de troepen reeds bezig waren met het bezetten van het Merwede-front en zoodoende kostbare uren verloren moesten gaan alvorens de nieuwe opmarsch kon beginnen. Dit nadeel deed zich te ernstiger gevoelen, omdat aan de Lichte divisie alle snelle troepen (de beide eskadrons pantserwagens en de beide regimenten huzaren motorrijders) waren onttrokken. Deze zouden hebben veroorloofd nog op 10 Mei voor het vallen van de duisternis de brug bij Alblasserdam veilig te stellen en door een verkenning richting Waalhaven de noodige gegevens te verschaffen voor het inzetten van de wielrijders.

Inplaats van een Lichte divisie waren de troepen, die tegen Waalhaven moesten oprukken niet meer dan een met artillerie versterkte brigade wielrijders, waarvan één bataljon moest worden afgesplitst naar Dordrecht en één bataljon (II-1 R.W.) nog niet beschikbaar was.

C.Lt.D. bepaalde, dat 2 R.W., na het passeeren van de brug bij Alblasserdam, een bataljon over Zwijndrecht naar Dordrecht moest doen afbuigen. Ook uit het bevel tot dezen flankmarsch t.o.v. den vijand blijkt, dat C.Lt.D. aan de Noord en onmiddellijk West daarvan geen ernstigen weerstand verwachtte.

Een en ander werd vastgelegd in een bevel (zie **bijlage B** blz. 164), uitgegeven om 17.45. Aan C.-linker marschgroep (C.-2 R.W.) overhandigde C.Lt.D. dit bevel kort daarna persoonlijk bij Station Sliedrecht, waarheen C.Lt.D. zich had begeven. C.-rechter marschgroep (C.-1 R.W.) ontving het eerst om ± 20.30 te Molenaarsgraaf.

Molenaarsgraaf te bereiken. Voorts was het C.Vg.H. onbekend dat de Lt. D. — tengevolge van het geschetste misverstand — reeds bezig was de Merwede te bezetten.

Als bataljon, dat zich ter beschikking van den Kantonnementscommandant te Dordrecht moest stellen, wees C.-2 R.W. aan III-2 R.W., onder bevel van Res. majoor Jhr. W. A. VAN DEN BOSCH, daar dit bataljon zich reeds te Papendrecht bevond teneinde aldaar het Merwedefront te bezetten. De bataljonscommandant ontving omstreeks 19.00 het bevel en marcheerde, na de troepen het middagmaal te hebben doen gebruiken, omstreeks 21.30 over den Oostelijken dijk langs de Noord met het verzamelde bataljon af, teneinde, via de bruggen bij Alblasserdam en Zwijndrecht, Dordrecht te bereiken. C.-2 R.W. verstrekte voor den afmarsch nog de zeer juiste aanwijzing om, na het passeeren van Alblasserdam, aandacht te schenken aan de rechterflank.

Omstreeks 21.00 — de duisternis was intusschen gevallen — begaf C.Lt.D. zich, begeleid door den Chef, den Sous-Chef van den Staf en den verderen

Afb. 1. Brug over de Noord bij Alblasserdam.

Gevechtsstaf, uit Molenaarsgraaf naar Alblasserdam teneinde den opmarsch van de Lt.D. over de brug aldaar na te gaan.

Te Alblasserdam aangekomen werd de gevechtsstaf op den weg Oud Alblas—Alblasserdam achtergelaten en begaf C.Lt.D. zich met zijn beide naaste medewerkers te voet naar de brug, die opgedraaid bleek te zijn. Troepen werden te Alblasserdam niet aangetroffen. Evenwel deelde een veldwachter mede, dat de Westoever van de Noord nabij de brug en de uiterwaarden 's namiddags door Duitsche troepen waren bezet, terwijl in het landhoofd springmiddelen zouden zijn aangebracht. De brugwachter had de brug opgedraaid en het instrument, waarmede deze kon worden gesloten, medegenomen. De inmiddels ontboden brugwachter bevestigde deze mededeelingen.

De brugwachter, de heer A. VAN HOLTEN te Alblasserdam, heeft omtrent een en ander onmiddellijk na den oorlog het volgende opgeteekend, zoodat is aan te nemen, dat ongeveer hetzelfde aan den C.Lt.D. werd medegedeeld.

„Vrijdag 10 Mei 1940, de eerste oorlogsdag, is hier alles vrijwel rustig verlopen. Hoeveel vliegtuigen hier dien dag over gevlogen zijn, is niet te schatten. 's Middags te omstreeks 12.30 uur zagen wij parachutisten achter Hendrik-Ido-Ambacht neervallen. Omdat wij vermoedden, dat het om de brug alhier te doen was, hebben wij, na overleg, den Burgemeester van Alblasserdam met het geval in kennis gesteld, die ons beval de brug onmiddellijk omhoog te halen en neer te laten voor Hollandsche militairen en dergelijke. Later op

den dag kregen wij van den Commandant van Zuid-Holland bericht, in geen geval de brug neer te laten.¹⁾

Te omstreeks 17.30 zagen wij vanuit de richting H.I. Ambacht een auto de brug naderen, waarin eenige Duitsche militairen gezeten waren, welke, na hier en daar eens gekeken te hebben, terug gingen. Dat was voor ons het teeken op onze hoede te zijn. Te omstreeks 18.30 uur zagen wij, VAN ERK en ik, (HAMERS was ondertusschen een poosje naar huis, wat wij dien dag om beurten deden) dezelfde auto, zijde H.I. Ambacht, de brug naderen en voor aan de brug stoppen. Eenige Duitsche militairen stapten er uit en deden alsof zij aan de brug iets bevestigden en zagen wij hun met een kabel of zoo iets dergelijks over de brug loopen, waaruit wij afleidden, dat zij indien noodig de brug konden laten springen. Verder zagen wij, dat eenige militairen, drie of vier, met hun geweer in den aanslag naar voren kwamen, roepende: „brug neer, brug neer”, waaraan wij geen gevolg konden geven.”

Uit de genoemde tijden blijkt, dat, indien C.Lt.D. na het ontvangen van het bevel van C.Vg.H., hetgeen omstreeks 18.00 moet zijn geweest, de beschikking had gehad over de snelle troepen, die organiek tot de divisie behoorden, deze de brug bij Alblasserdam onbezet zouden hebben gevonden.

Ook met wielrijders, indien beschikbaar en onverwijd vooruit geworpen, zou dit het geval zijn geweest.

Na vorenbedoelde mededeelingen te hebben ontvangen, liep Kolonel VAN DER BIJL, met de beide hem toegevoegde officieren, over den kunstweg langs de Noord richting Papendrecht en ontmoette omstreeks 300 m voorbij de brug de voorste afdeeling van III-2 R.W., een sectie onder een vaandrig. Even later meldde zich den commandant van dit bataljon. In verband met de bezetting van den Westelijken oever van de Noord nabij de brug droeg C.Lt.D. dezen commandant op met zijn bataljon rechtsomkeert te maken en zich, in stede via de brug en Zwijndrecht, over het veer bij Papendrecht naar Dordrecht te begeven.

Aan dit mondelinge bevel werd terstond een begin van uitvoering gegeven.

Het valt zeer te betreuren, dat C.Lt.D. het belang om de brug over de Noord in handen te krijgen niet zoodanig zwaar heeft aangevoeld, dat hij, wetende dat de Duitsche bezetting nog slechts zeer zwak was, niet heeft doen pogen in het nachtelijk duister, door III-2 R.W. de brug bij verrassing te vermeesteren.

In stede daarvan besloot Kolonel VAN DER BIJL om tegen het aanbreken van den dag van 11 Mei de overgang over de Noord te doen forceeren. Uit Alblasserdam werd dit voornemen telefonisch gemeld aan C.Vg.H., terwijl de Kantonnementscommandant te Dordrecht in kennis werd gesteld met den gewijzigden marschweg van III-2 R.W.

Vervolgens begaf C.Lt.D. zich met zijn officieren naar Oud Alblas, waar tijdens den overgang van de Noord de commandopost van C.Lt.D. zou worden gevestigd.

Op dit oogenblik naderden de voorste onderdeelen van 2 R.W. (III-2 R.W. niet meegerekend) Z. van Alblasserdam de Noord.

Wij verlieten de onderdeelen van de Lt.D. op het oogenblik, waarop zij het bevel van C.Lt.D. betreffende den opmarsch richting Waalhaven (zie **bijlage B** blz. 164), ontvingen.

¹⁾ Bedoeld is de Kantonnementscommandant te Dordrecht, Luitenant-Kolonel J. A. MUSSERT.

C.-2 R.W., Luitenant-kolonel H. MIJSBERG, aangewezen als commandant van de *Linker-marschgroep*, die omstreeks 18.00 bij Station Sliedrecht het marschbevel van C.Lt.D. ontving, deed C.-III-2 R.W. de reeds bekende opdracht toekomen en ontbood zijn andere ondercommandanten op den commandopost.

Tijdens de bevelsuitgifte, omstreeks 18,45, gaven enkele Duitsche gevechtsvliegtuigen mitrailleurvuur af op de bij Station Sliedrecht aanwezige voertuigen zonder echter verliezen te veroorzaken. C.-2 R.W. deelde de ontvangen opdracht mede en gaf bevel de marschgroep als volgt op te stellen op den nieuwen rijksweg Sliedrecht—Alblasserdam. Hij week hiermede terecht af van het divisiebevel, dat geen rekening hield met dezen weg, die nog niet op de stafkaart (uitgave 1937) was aangegeven.

Voorhoede: II-2 R.W. (min 2)
1500 m.

Hoofdmacht: I-2 R.W. (min 2)
500 m.

2-II-2 R.W. (min twee sectiën).

St.-II-K.R.A.

Vbd. A.-2 R.W. (met G.T.-St. 2 R.W.).

Een sectie van 2-II-2 R.W.

3 en 4-II-K.R.A.

een sectie van 2-II-2 R.W.

1000 m.

Kn.T.	} van het geheele regiment vereenigd onder
Lm.T.	
Gn.T.	

C.-Korpsstrein Staf 2 R.W.

De R.C. met de commandogroep, vergezeld van C.-II-K.R.A. en diens beide Bt.Cn., achter de voorhoede.

Voor den afmarsch kreeg de troep gelegenheid uit de keukenwagens het middagmaal te nuttigen, terwijl voorts handgranaten en extra munitie werden uitgedeeld.

Intusschen kwam 3-II-K.R.A. te 19.30 uit Wijngaarden, het marschdoel voor II-K.R.A., te Sliedrecht aan, daar in eerstgenoemd dorp niet voldoende legeringsruimte bleek te zijn doch vernam hier, dat van legeren voorloopig geen sprake kon zijn. Ook St.-II-K.R.A. en 4-II-K.R.A., bij welke batterij de Res. tweede-luitenant E. F. TOLLENAAR en de Kornet F. C. BEUNKE door een verkeersongeval waren verwond, werden hiermede in kennis gesteld.

Het duurde intusschen geruimen tijd eer de wielrijders, sedert 4.00 op de been en vermoeid van den langen marsch, waren verzameld, hadden gegeten, van handgranaten en extra patronen waren voorzien en de marschcolonne was gevormd.

Eerst om 22.30, vier en een half uur na de ontvangst door den R.C. van het divisiebevel, zette de marschgroep zich in beweging. Een uur later bereikte de voorhoede de brug over de Noord bij Alblasserdam.

Tijdroovender was nog het vormen van de *Rechter-marschgroep*, die zou bestaan uit 1 R.W. en I-K.R.A.

Nadat C.-1 R.W., Res.-Luitenant-kolonel R. O. VAN GENNEP, omstreeks 20.30 te Molenaarsgraaf het bevel van C.Lt.D. had ontvangen (zie **bijlage B**, blz. 164), dat hem aanwees tot commandant van de rechtermarschgroep, begaf hij zich naar Giessen-Nieuwkerk en ontbood een half uur later aldaar zijn onder-

commandanten. Hiervan bevond II-1 R.W. zich nog Z. van de groote rivieren, met I-K.R.A., dat naar Bleskensgraaf marcheerde, was nog geen verband verkregen, terwijl III-1 R.W. niet meer te Giessendam aanwezig bleek te zijn. De commandant van dit bataljon, Ritmeester H. A. M. LATOUR, had n.l. verband doen opnemen met zijn R.C. en met den D.C. en daarbij, terwijl eerstbedoeld verband niet tot stand kwam, van laatstgenoemden commandant den inhoud van het aan C.-1 R.W. uitgegeven bevel vernomen. Teneinde geen tijd te verliezen had deze B.C. daarop zijn bataljon verzameld en via Giessen-Oudkerk in marsch gezet naar Laag Blokland teneinde daar zijn plaats in de marschcolonne in te nemen.

Het duurde zoodoende tot tegen 22.00 eer althans Cn.I en III-1 R.W. vereenigd waren en van den R.C., na te zijn ingelicht over de opdracht, bevel hadden gekregen hun bataljons te doen opmarcheeren naar Laag Blokland en wel het I Bat. via Goudriaan en het III Bat. via Giessen-Oudkerk. De hoofden van beide bataljons aan de brug over de Graafstroom. Bij dit aanvangspunt zou de colonne worden geformeerd en richting Alblasserdam worden afgemarcheerd. Kn.-, Lm.- en Gn.-treinen moesten voorshands te Giessen-Nieuwkerk blijven. Ter uitvoering hiervan zond de R.C. bevel naar de Gn.- en Lm.-treinen van St. en I-1 R.W., die nog op weg waren naar IJsselstein, om te verzamelen in Giessen-Nieuwkerk, waar de overeenkomstige treinen van het III Bat. reeds aanwezig waren.

Voor wat betreft het III Bat. was een en ander reeds uitgevoerd. Het I Bat. (min 1¹⁾); een S. van 2, een S. zw. mitrs. en een stuk pag. 2²⁾) marcheerde eenigen tijd later af en bereikte 11 Mei, 0.45 Laag Blokland.

Terwijl het III Bat. langs den weg Giessen-Oudkerk—Laag Blokland rustte en uit de keukenwagens een warmen maaltijd nuttigde en het I Bat. naar laatstgenoemde plaats in opmarsch was, werd de R.C. weder ontboden bij den D.C. op diens commandopost te Oud Alblas.

Zooals wij weten had Kolonel VAN DER BIJL intusschen het besluit genomen overgang over de Noord in den vroegen morgen van 11 Mei te doen forceeren en, teneinde de hiervoor noodige bevelen te kunnen verstrekken, de beide marschgroepcommandanten op zijn commandopost ontboden. Dit is echter slechts tot uitvoering gekomen voor den commandant van de rechter-marschgroep, Luitenant-kolonel VAN GENNEP, terwijl Luitenant-kolonel MIJSBERG, commandant van de linker-marschgroep omstreeks middernacht telefonisch contact had met den Chef Staf der divisie.

Eerstgenoemde ontving omstreeks 23.30 mondeling het volgende *aanvalsbevel*.

1. De brug bij Alblasserdam is door vijand bezet.
2. 1 en 2 R.W. zullen de Noord met eigen middelen overschrijden in een vak tusschen Kinderdijk en Hendrik-Ido-Ambacht.

1. R.W. rechts,
2. R.W. links.

Scheidingslijn door de P.K. te Alblasserdam³⁾, N. van de uitmonding van den Graafstroom⁴⁾.

3. Ter beschikking van ieder regiment komt een halve sectie van de Comp. pontonniers-Lt.D.

¹⁾ Zie noot 1) op blz. 130.

²⁾ Laatstgenoemde drie onderdeelen waren dekking v. d. vereenigde Lm.- en Gn.-treinen. Zie blz. 135.

³⁾ Bedoeld werd de Zuidelijkste der beide P.K., in vt. 104—430.

⁴⁾ Deze stroom heet bij de uitmonding in de Noord Alblas.

4. I-K.R.A. zal 1 R.W. steunen.

5. Aangezien II-1 R.W. nog niet ter plaatse is wordt dit bataljon divisie-reserve.

Voorts deed C.Lt.D. de Compagnie pontonniers uit Noordeloos optrekken naar Bleskensgraaf en gaf den commandant opdracht ter beschikking van ieder der beide marschgroepcommandanten één der beide pelotons te stellen.

Op grond van dit bevel bepaalde C.-rechter marschgroep dat I-1 R.W. de Noord zou overgaan in het vak Nieuwe Veer (Pontveer)-P.K. (bij Pl. 124, vt. 103—431), III-1 R.W. ten Z. daarvan.

Het duurde intusschen nog geruimen tijd eer de rechtermarschgroep kon afmarcheeren. De marschweg werd bij Laag Blokland gekruist door lange auto-colonnes, die door den donkeren neveligen nacht langzaam over de smalle kronkelende dijken reden. De Zuidelijke dijk langs de Graafstroom werd bij Molenaarsgraaf volkomen versperd door munitiecolonnes van het langs dezen dijk opmarcheerende K.R.A. Eerst om 2.00 kon langs den Noordelijken Graafstroomdijk worden afgemarcheerd met I-1 R.W. (min 1, een S. van 2, een S. zw. mitrs. en een St.pag.) als voorhoede, waarachter III-1 R.W. bij Laag Blokland aansloot. Tegen 4.00 bereikten de voorste wielrijders Alblasserdam.

Met I-K.R.A., dat zich langs den Zuidelijken dijk van den Graafstroom (Alblas) had voortbewogen, was nog steeds geen contact tot stand gekomen. Zooals vermeld had de Afd. C., Majoor W. W. B. HALBERTSMA, omstreeks 20.00 te Gorinchem het bevel ontvangen waarbij I-K.R.A. werd ingedeeld bij de rechter-marschgroep onder C.-1 R.W. Aannemende, dat de wielrijders reeds vooruit zouden zijn, hervatte I-K.R.A., na te hebben getankt, om 21.00 den marsch. Gereden werd over Arkel—Meerkerk—Noordeloos—Goudriaan en vervolgens den Zuidelijken Graafstroomdijk naar Bleskensgraaf. Het was intusschen donker geworden en het marcheeren langs de nauwe polderwegen met verraderlijke bochten leverde voor de zeer vermoeide chauffeurs, die, zooals reeds vermeld, voor het eerst met de afdeeling uitrukten, groote moeilijkheden op. Te Gorinchem was blauw papier gekocht voor het afschermen van de lampen, doch deze geïmproviseerde afscherming bleek niet voldoende, terwijl rijden zonder licht onmogelijk was.

Tot tweemaal toe werd bij het hooren van vliegtuigen gestopt en werden de lichten gedoofd. Na een zeer bezwaarlijken marsch, waarbij 1 keukenauto en 1 trekker met caisson van de 1 Batterij en voorts 2 munitie-auto's van de lichte munitiecolonne door te water rijden achterbleven, werd te 2.00 Bleskensgraaf bereikt. De lichte munitie-colonne was te Ottoland gebleven, de Afd.C. begaf zich naar de brug over de Noord te Alblasserdam doch trof aldaar wel onderdeelen van 2 R.W. aan, doch niet van 1 R.W., waarna Majoor HALBERTSMA, in afwachting van dit regiment, naar Oud-Alblas terugkeerde.

De overgangspogingen over de Noord. (Zie hierbij *schetsen 2 t/m 4*)

Zooals wij reeds meldden op blz 141, bereikte II-2 R.W. (min 2), voorhoede van de *linker-marschgroep*, om 23.30 de Noord ten Z. van Alblasserdam en vond de brug nog steeds opgedraaid.

De 200 m breede Noord, vaag zichtbaar in het duister van den nacht, versperde den weg.

Het voorhoede-bataljon ontwikkelde zich met de 3 Comp. rechts, de 1 Comp. links van de brug, bij iedere compagnie ingedeeld een sectie zw. mitr. Een ieder gevoelde pijnlijk het gemis aan pantserwagens, die in een oogwenk

zouden hebben doorgestooten. Onder de gegeven omstandigheden besloot de R.C., Luitenant-Kolonel MIJSBERG, die zich naar voren had begeven, den vij. weerstand, die werd geraamd op 20—35 man, te breken door kort voor het aanbreken van den dag aan beide zijden van de brug een stoottroep in atosbooten te doen overgaan, teneinde vervolgens het Westelijk bruggehoofd van twee zijden te bestormen en den weg vrij te maken. Deze aanvallen zouden worden gesteund door vuur van den O. oever. Gelijkzeitig zouden de inmiddels gewaarschuwde brugwachters de klep van de brug neerdraaien teneinde de wachtende troepen in staat te stellen over het brugdek te stormen en vervolgens den opmarsch te hervatten.

Voor deze ondernemingen werden aangewezen de Res. eerste luitenant Mr. L. FALKENBURG van 3-II-2 R.W. en de Res. eerste luitenant D. J. BOERMAN van 1-II-2 R.W., die resp. N. en Z. van de brug zouden overgaan.

Wij geven thans achtereenvolgens het woord aan deze beide officieren.

Opdracht: gegeven door C. 3-II-2 R.W. (Res.-Kapitein H. J. BELLEMAN), in opdracht van C.-II-2 R.W. (majoor J. DE BIE), aan C.-2S.-3-II-2 R.W. (Res. 1e Lt. L. FALKENBURG) te Alblasterdam, om $\pm$ 1.30, luidende:

„Een vijandelijke patrouille van $\pm$ 35 man heeft de brug over de Noord bezet. Van ons bataljon zullen te 3.45 twee patrouilles ieder in twee atosbooten naar den overkant gaan, zoo mogelijk gelijktijdig een aanval doen en de brug hernemen.

Het bataljon zal zoo noodig vanaf den Oostoever met vuur steunen. U commandeert de Noordelijke patrouille en neemt daartoe twee groepen mede. Controleer na het nemen van de brug of er springladingen zijn aangebracht en verwijder deze. Draag zorg, dat na het neerhalen van de brug het bataljon ongehinderd zijn opmarsch naar Rotterdam kan voortzetten”.

Uitvoering: (zie hierbij *schets* 3):

„De tijdsruimte tusschen het oogenblik, waarop ik de opdracht ontvang ($\pm$ 1.30) en dat, waarop ik met den overtocht een aanvang moet maken, benut ik door met de twee groepscommandanten (de sergeanten DEKKER en DE WIJK), die ik uitgekozen heb om mij met hun groepen te vergezellen, de plaats voor afvaart te verkennen. Na eenig zoeken vind ik een geschikte plaats in het haventje, op de schets met A aangegeven.

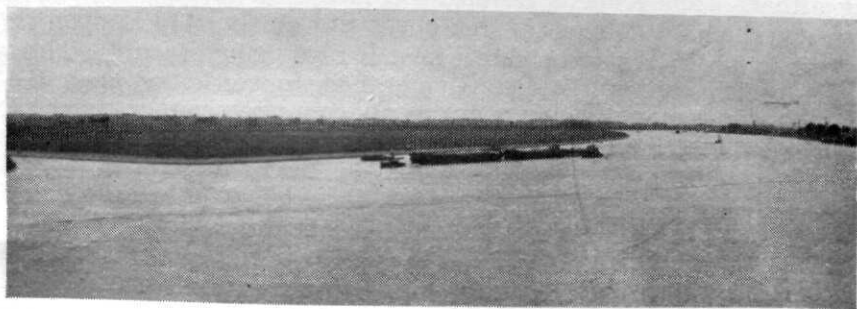
Op dit moment worden de atosbooten gebracht, die ik ter plaatse laat afladen. We gaan terug naar de Sectie, die rust in een fabrieksloods B. Ik laat de Sectie gereedmaken en leg de opdracht uit. Daarna begeven wij ons naar het haventje. Den commandant van de derde groep (de korporaal KOK) geef ik een opstellingsplaats aan bij C met de opdracht mij zooveel mogelijk met vuur te steunen. Ik wijs hem er tevens op, dat hij nu verder rechtstreeks onder de bevelen van den Compagniescommandant staat.

De booten worden in alle stilte te water gelaten, bemand en ongehinderd bereiken we $\pm$ 3.45 den overkant. Ik laat de booten op den oever trekken en ga zelf een weinig vooruit, teneinde, voorzoover de morgenschemering dit toelaat, den naderingsmarsch naar de brug te verkennen. Helaas blijkt het terrein geheel vlak te zijn, doorsneden met eenige slooten, alleen op 150 m van de brug een grasdammetje (D) ter hoogte van 1 m, dat evenwijdig met den opgang van de brug loopt. In de verte op $\pm$ 400 m recht voor mij uit bemerk ik eenige huisjes (H). Voor een en ander wordt mij slechts een uiterst korte tijd gelaten ($\pm$ 3 à 4 minuten), want plotseling worden vanaf de brug eenige

schoten in onze richting gegeven. Mijn mannen zijn gelukkig net gereed met het optrekken van de booten en we dekken ter plaatse. Ik geef de opdracht, dat telkens 2 à 3 man spronggewijze zich naar het grasdammetje zullen begeven, teneinde daarachter stelling te nemen. Aldus geschiedt. Ik geef mijn mitrailleurs een opstellingsplaats en blijf zelf bij een mitrailleur.

In de schemer van den aanbreekenden dag onderscheiden we, hoe telkens groepjes van 2 à 3 man zich spronggewijze over den opgang van de brug begeven, telkens dekking zoekend achter de daar aanwezige huizen. Deze oogblikdoelen worden door ons onder vuur genomen. Mijn mitrailleurs laat ik beurtelings eenige meters naar rechts verplaatsen, teneinde den vijand omtrent de juiste opstellingsplaats te misleiden. Den sergeant DE WIJK geef ik de opdracht met zijn groep zooveel mogelijk naar rechts te gaan in de richting van het begin van den opgang van de brug. Ik zelf zal met de rest nog eenigen tijd ter plaatse stand houden en dan nakomen.

Afb. 2. De Noord bij Alblasserdam met het landingsterrein van de Afd. Falkenburg.

Door ons bataljon wordt thans ook vuur afgegeven op de brug, eerst door karabijnen en lichte mitrailleurs en daarna ook door een zwaren mitrailleur. Het blijkt, dat de vijand een stelling heeft ingericht aan de Noordelijke helling van den opgang van de brug en dat daarin twee lichte mitrailleurs zijn opgesteld. Vanaf onze opstellingsplaats kunnen wij deze onmogelijk onschadelijk maken in verband met de geringe hoogte van onze dekking. We bepalen er ons slechts toe te verhinderen, dat de vijand zich verder ontwikkelt, hetgeen, naar wij kunnen waarnemen, ons vrij goed gelukt.

De sergeant DE WIJK komt bij mij terug en bericht mij, dat 100 m naar rechts zich een breed moeras (M) bevindt, dat zich zoo ver het oog reikt naar achteren uitstrekt; ook is de breedte van dien aard, dat we er onmogelijk overheen kunnen. Ook tusschen den opgang van de brug en onze dekking ontwaar ik een breed water. Wij zitten als het ware in een val. Ook bericht hij mij, dat twee van zijn mannen gewond zijn, één in de buik en één in het hoofd. We dekken ons zoo goed mogelijk. Ik ga thans ook met de overige menschen zooveel mogelijk naar rechts en overtuig mij van den toestand van het terrein. Achter mij bevindt zich een laag rietboschje (R), dat volgens mij tamelijk veilig achter eenige knotwilgen ligt. Ik draag op de gewonden daarheen te brengen. Van de brug wordt hevig gevuurd en nog drie van mijn menschen worden gewond, één in de buik en twee in een arm. Ik acht het niet verantwoord de stelling nog langer te blijven bezetten, wij zijn van iedere communi-

catie met den overkant verstoken. Er moet versterking komen en ook moet er iets aan de gewonden worden gedaan. Bij de huisjes rechts van mij onderscheid ik eenige burgers. Ik besluit hier zelf heen te gaan, teneinde den Majoor DE BIE op te bellen en hem van den toestand op de hoogte te stellen. Op $\pm$ 250 m achter mij bespeur ik een kleine dam (E), welke in de richting van de huisjes achter het moeras loopt. Achter deze dam bevindt zich een dicht wilgenbosch (F). Langs dezen weg zal ik één van de huizen ongetwijfeld kunnen bereiken. Ik stel sergeant DEKKER van mijn plan op de hoogte en geef hem het commando over.

Sprongsgewijze ga ik naar achter. Op mijn weg moet ik over een breede sloot. Ik spring er in en trek mij aan een paal op, om op den anderen kant te komen. Terwijl ik mij optrek voel ik twee harde slagen op mijn linkerschouderblad. Het doet wel eenige pijn, doch ik kan mijn arm goed bewegen en ik vervolg mijn weg. Als ik 20 m verder ben wordt uit het wilgenbosch (F) op mij geschoten. Ik blijf even liggen en verander van plan. Ik zie n.l. in dat het bij dag althans onmogelijk is bovengenoemden dam te bereiken. Ik zal nu trachten zoo dicht mogelijk naar den oever van de rivier te kruipen en den anderen oever probeeren te beschreeuwen. Eenige meters schuins rechts voor mij bevindt zich een graslandje (G) met hoog opgeschoten gras. Uit het wilgenbosch wordt nu ook hevig naar den anderen oever van de rivier geschoten, ik hoor zelfs een zware mitrailleur. Vanaf den overkant wordt dit vuur ruimschoots beantwoord.

Plat op mijn buik kruip ik door het gras. Op ongeveer 20 m van den oever ga ik op m'n rug liggen en zwaai met m'n kaartentasch, terwijl ik luid naar den overkant roep: „eigen partij”. Men schiet door mijn kaartentasch heen. Daarna bind ik mijn zakdoek op een rietstengel en zwaai hiermede verder, hetzelfde geroep herhalende. Ik zie, dat eenige burgers aan den overkant mij opmerken en een paar militairen waarschuwen. Ik ben in de vaste overtuiging, dat men nu weet wie ik ben en ik laat de rest verder over. Ik ga weer terug; ik kies denzelfden weg, doch als ik ongeveer 25 m heb afgelegd, wordt van den overkant door een lichte mitrailleur hevig op mij gevraagd. Ik blijf even liggen en wacht tot een vuurpauze is ingetreden. Daarna kruip ik verder totdat ik het graslandje verlaten heb. Thans kom ik weer in het gezicht van mijn belagers in het wilgenbosch. Men opent ook van daar weer het vuur op mij met enkele geweschutters. Ik laat mij in de eerste de beste greppel vallen, welke ten deele gevuld is met water. Hier bemerk ik, dat ik twee schoten door mijn rechter voet heb en één door mijn rechter-bovenarm. In liggende houding probeer ik mij uit te kleeden, teneinde de wonden, die hevig bloeden, zoo goed mogelijk te verbinden. Gemakkelijk gaat dit niet, want telkens als ik mij even opricht neemt men mij uit het bosch weer onder vuur. Met mijn noodverband en met reepen, gescheurd van mijn shirt, verbind ik de wonden. Ik kom tot de conclusie, dat de slagen op mijn rug ook twee wonden zijn, doch deze kan ik onmogelijk zelf verbinden. Als ik m'n uitrusting weer omhang, bemerk ik, dat mijn veldflesch stukgeschoten is en een kogel het bekleedsel van de handgreep van mijn pistool heeft afgeschoten. Het wapen functionneert echter nog normaal, hetgeen ik beproef door een schot in den grond te lossen. Zoo blijf ik eenigen tijd liggen, mij afvragend, wie zich in het wilgenbosch bevinden, vriend of vijand. Twee zware mitrailleurs vuren beurtelings naar den overkant en even later ook een mortier. Hetzelfde vuur wordt van de overzijde afgegeven. Ik concludeer, dat het eigen partij moet zijn, daar ik mij niet kan voorstellen, hoe de vijand hier met zware mitrailleurs

en mortieren gekomen zou zijn. Zelf heb ik vroeger wel eens een denkbeeld van vervoer per vliegtuig geopperd, doch men nam algemeen aan, dat dit onmogelijk was.

Van de brug af wordt nog steeds gevuurd. Mijn eenige gedachte is weer bij mijn mannen te komen, doch uit het bosch belet men mij dit. Mijn eenige kans is te wachten tot de duisternis is ingevallen. Ik kijk op mijn horloge, dat gelukkig nog loopt. Het is negen uur. Zoo blijf ik den geheelen dag liggen, ik verlies af en toe het bewustzijn en telkens als ik weer bij kennis kom, is in den toestand nog niets veranderd. Integendeel, op het eiland is nog een derde mitrailleur bijgekomen en van den overkant stijgen zwarte rookwolken op.

Als het eindelijk donker wordt houdt het vuren bijna op en ik besluit $\pm$ 22.00 mijn eerste plan weer ten uitvoer te brengen n.l. om naar het huis te gaan, waar ik overdag de burgers heb zien staan, al is het alleen maar om een dokter te ontbieden om mijn menschen en mij te verbinden. Ik vraag mij af in wat voor toestand zij thans verkeerden. Aan een paar voorwerpen in mijn omgeving test ik de dichtheid van de duisternis en eindelijk besluit ik het er op te wagen.

Na veel moeite bereik ik het dammetje en kruip er voorzichtig overheen, elk geluid vermijgend. Eindelijk kom ik bij het huis aan en klopf tegen een der ramen. Daarna klop ik opnieuw, doch tegelijkertijd springen uit een naastbijzijnde greppel eenige mannen, die mij in het Duitsch aanspreken. Als zij zien, dat ik gewond ben, ondersteunen zij mij naar het volgende huis en brengen mij binnen. Daar geven zij mij over aan een onderofficier, die mij op een draagbaar laat leggen. Ik besluit hem het doel van mijn komst uit te leggen. Ik duid hem de plaats aan, waar mijn menschen liggen en verzoek hem hen op te halen. Hieraan geeft hij direct gevolg en stuurt eenige mannen er op af.

Ik word verder met de meeste zorg behandeld en den volgenden ochtend, alvorens ik naar een lazaret wordt gebracht, brengt men mij mijn menschen, die men gevonden heeft. Tot mijn grootste verbazing zijn het er slechts drie n.l. sergeant DE WIJK en twee man, die tot hun middel in het moeras waren gezakt, doch die men gelukkig tijdig eruit heeft kunnen trekken. Zij zijn ongedeerd; ik vraag hun onmiddellijk wat er van de anderen is geworden, doch zij kunnen mij hieromtrent niet inlichten, aangezien zij geprobeerd hebben door het moeras een van de huizen aan den anderen kant hiervan te bereiken.

Ik maak mij geweldig ongerust over het lot van de overigen en ik vraag opnieuw of eenige menschen kunnen worden uitgestuurd om hen te zoeken, hetgeen men mij belooft te zullen doen.

Later in het hospitaal komt mijn collega BOERMAN mij bezoeken en vertelt mij, dat even na het vallen van de duisternis onze bataljonsarts met eenig personeel mijn mannen heeft opgehaald. Helaas waren drie van hen reeds gestorven. Buitendien waren nog vier gewond, waarvan twee ernstig. Deze zijn thans allen geheel hersteld. Persoonlijk heb ik hen helaas niet kunnen bezoeken, daar zij in een ander hospitaal zijn verpleegd en voor mij zijn ontslagen.

Mijn drie mannen, die gestorven zijn, rusten op het kerkhof in Hendrik-Ido-Ambacht.

Aan het slot van mijn verslag gekomen zou ik nog het volgende willen opmerken:

De patrouilles bleken te zwak om de hun opgedragen taak te vervullen. N.m.m. zouden op den avond van den 10en Mei, toen ons regiment de brug over de Noord genaderd was, 2 à 3 compagnieën met atosbooten in breed front over de Noord hebben moeten gaan.

Indien dit te middernacht was geschied (dus niet tegen het aanbreken van den ochtend), had het gedeelte Noord van de brug, geholpen door de duisternis, ongestoord het open terrein kunnen oversteken. Het ontbreken van pantserwagens moet volgens mij als een groot gemis worden beschouwd. Indien deze aanwezig waren geweest, had men de brug tot op ± 5 cm van z'n steunpunten (in verband met eventueel aangebrachte springlading) kunnen neerlaten en zij hadden alsdan ongetwijfeld den weg naar Rotterdam voor ons kunnen vrijmaken.

Opdracht: Gegeven door C.-II-2 R.W. (Majoor J. DE BIE) aan C.-1 S.-I-II-2 R.W. (Res. 1e Lt. D. J. BOERMAN) te Alblasserdam om ± 2.15 luidende:

„Een vij. patrouille van ± 20 man heeft de brug over de Noord bezet (volgens berichten van inwoners). Van ons bataljon zullen twee patr., ieder in twee atosbooten, naar den overkant gaan, zoo mogelijk gelijktijdig een aanval doen en de brug hernemen.

Zoo noodig zal het bataljon van den Oostoever af met vuur steunen. U commandeert de Z. patr. en neemt daartoe zooveel mogelijk manschappen mede. Controleer na het nemen der brug of er springladingen zijn aangebracht en verwijder deze. Draag zorg, dat het bataljon daarna ongehinderd over de brug kan marcheeren”.

Uitvoering: (zie hierbij *schets 3*).

„Na mijn opv. S.C. (sergt. H. N. DADE) opdracht te hebben gegeven de sectie gereed te maken, verken ik ± 2.45 eerst een plaats voor afvaart. Door de hooge kade is dit niet gemakkelijk, doch tenslotte vind ik bij den mond van het haventje boven den watertoren een geschikte plek. (a). Tevens stel ik mij vluchtig op de hoogte van de stelling, die het achterblijvende deel der comp. in gaat nemen.

De comp. rust bij een bakkerij (b) onder aan den dijk. Na hier ± 3.15 mijn sectie de opdracht uitgelegd te hebben, kies ik de sergeanten H. N. DADE en H. J. TH. ORTH uit om mij met hun groepen te vergezellen. Hun groepen worden met karabijnschutters aangevuld tot een totale sterkte van 13 man.

± 3.30 worden de booten in alle stilte te water gelaten, bemand en naar de overzijde geroeid. Daar aangekomen moeten wij door het water waden om den oever te bereiken; de booten worden op den kant getrokken en beide groepen verspreiden zich volgers tevoren gegeven orders.

Vervolgens krijgt de groep ORTH opdracht om in tirailleurlinie ± 300 m in W. richting te gaan, daarna om te buigen en in N. richting op den oprit van de brug aan te trekken. De groep DADE (onder mijn persoonlijk commando) trekt in tirailleurlinie langzaam langs de rivier naar de brug op, waarbij de fabrieksgebouwen en schuren aldaar nauwkeurig doorzocht worden. Op deze wijze wordt het terrein zorgvuldig „uitgekamd”, zoodat de kans op een verrassenden aanval in den rug niet oogenblikkelijk gevreesd behoeft te worden (op de kaart is deze tocht tot hertoe aangegeven met een stippellijn).

Beide groepen vereenigen zich bij Oostendam en stellen zich langs de haven (bij c) op teneinde de stelling van den vijand (die van onze komst nog niets gemerkt heeft) te verkennen.

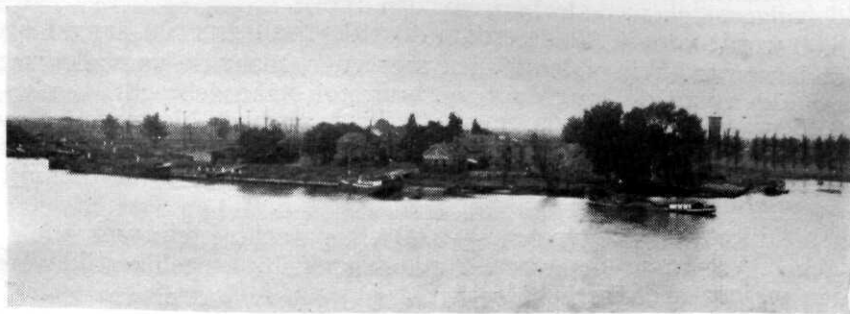
Deze stelling blijkt zich te bevinden op den naar schatting 6 à 8 m hoogen oprit van de brug. Aan de Zuidzijde van dezen oprit zijn drie mitr.nesten

(1, 2 en 3), waarvan de bemanningen in den schemer van den aanbreekenden dag vaag te onderscheiden zijn.

Door de circa 30 m breede haven (Groote Noord) is het onmogelijk zoo dicht te naderen, dat de vijand met handgranaten kan worden bestookt en door den hoogen oprit is het niet mogelijk verband op te nemen met de patr. N. van de brug, weshalve ik dan ook besluit op eigen gelegenheid aan te vallen.

Doordat echter plotseling uit Alblisserdam het vuur op den vijand geopend wordt, wordt deze waakzamer, de bemanning van 7 ontdekt ons en onthaalt ons op hevig mitr.vuur. Tijdens het vuurgevecht dat nu volgt, lukt het ons om drie man, die over den autoweg vanuit het W. den vijand komen versterken, benevens twee man, die van 7 naar 2 rennen, buiten gevecht te stellen, zonder dat wij zelf verliezen lijden.

De groep DADE trek ik daarop $\pm$ 5.30 terug teneinde te probeeren om de haven heen op den weg te komen, doch dit blijkt onmogelijk, want in de eerste

Afb. 3. Scheepswerf op den Westoever van de Noord bij Oostendam.
Landingspunt van de Afd Boerman.

plaats moeten wij om gedekt te blijven, een te grooten omweg maken, waardoor de groep ORTH blootgesteld zou zijn aan het gevaar van in den rug te worden aangevallen, welk gevaar absoluut niet uitgesloten moet worden geacht; in de tweede plaats biedt de autoweg zelf geen enkele dekking en is het succes van een aanval hierover dus zeer problematisch. Met het dubbele aantal manschappen zou een poging gewaagd kunnen worden door met twee groepen den vijand tot dekking te dwingen en met twee andere groepen over de harde wegen Z. van Oostendam op den autoweg te komen om dan onder langs den oprit een aanval te doen.

Derhalve stel ik de groep DADE op in verschillende „nesten” tusschen de huizen (bij *d*). Deze nesten zijn zoo gelegen, dat ieder vuur kan afgeven op (en ook ontvangen uit) slechts één vij. mitr.nest. Deze vij. nesten zijn door hun ligging boven in den oprit van hieruit gemakkelijk in bedwang te houden; aanvallen is echter — door bovengenoemde oorzaken — onmogelijk. Door scherpshutters en lt. mitr. laat ik de vij. nesten voortdurend op de korrel houden, zoodat ieder hoofd, dat zich boven de borstwering vertoont, onmiddellijk onder vuur genomen wordt.

Aan de andere zijde van den oprit wordt bij tusschenpoozen nog hevig vuur gehoord, hetgeen er m.i. op wijst, dat de N. patr. nog steeds in gevecht is met vij. opstellingen, die door mijn patr. niet met vuur kunnen worden bereikt.

$\pm$ 6.45 tracht ik van den rivieroever den overkant te beschreeuwen en vraag

om mortiervuur, aan welk verzoek na eenigen tijd gevolg wordt gegeven.

Ondertusschen is de groep ORTH door middel van ordonnansen met mij in contact gebleven. Deze groep heeft verloren geleden (1 doode en 1 licht gewonde), heeft geprobeerd langs het dijkje O. van Oostendam naar voren te komen, doch moest weer terug trekken en ligt nu opgesteld tusschen de gebouwen (bij *e*), van hieruit op gelijke wijze als de andere groep den vijand onder vuur houdend. Van de groep ORTH laat ik enkele manschappen uitkijken in Z. en W. richting.

Bedenkende dat de vijand nog geen gelegenheid gehad zal hebben om het telefoonnet te vernielen, tracht ik $\pm$ 7.30 via de telefoon verbinding met den B.C. te krijgen, wiens cp. ik wist aan te duiden. Dit gelukt en van dit oogenblik af, ben ik bijna doorlopend in verbinding. Op deze wijze kan ik duidelijker aanwijzingen geven betreffende het mortiervuur, dat nog niet precies op de door mij gewenschte plaats ligt. Vrijwel oogenblikkelijk heeft dit tot resultaat, dat één der nesten aan de N. zijde van den oprit volledig buiten gevecht wordt gesteld (volgens tel. mededeeling van den B.C.).

$\pm$ 8.00 wordt vanuit Alblasserdam door de tirailleurs een aanval over de brug ondernomen. Wij ondersteunen met vuur, maar de aanvallers worden op het midden van de brug door vij. vuur tot staan gebracht.

$\pm$ 8.15 vraag ik telefonisch om versterking, teneinde hiermede te trachten een omtrekkende beweging uit te voeren, zooals hierboven reeds is ontworpen. „Zoodra overtocht mogelijk is, komt een heele compagnie”, wordt mij toegezegd.

Mijn uitkijkposten in *e* nemen $\pm$ 9.00 vij. parachutisten waar, die op 3 à 4 km ten Z.W. van ons naar beneden komen. Vrijwel tegelijkertijd wordt dit door den majoor telefonisch bevestigd.

De B.C. geeft mij $\pm$ 10.00 op mijn herhaald verzoek om versterking, opdracht om bij onweerstaanbaar opdringen van den vijand terug te keeren naar Alblasserdam. Het bataljon zal mijn overtocht met vuur dekken.

Te dien einde verken ik vast de mogelijkheid hiertoe. De beide atosbooten blijken weggedreven te zijn (ik was niet bekend met het groote getijverschil)¹⁾ en had de booten niet hoog genoeg opgetrokken. In het haventje *f* vind ik een motorvlet en twee ijzeren roeibootten; de vlet is niet op gang te krijgen; de roeibootten laat ik vast gereed maken.

Sergeant ORTH meldt mij, dat van *r* vier man weggevlucht zijn; *2* en *3* geven al sinds eenigen tijd geen teeken van leven meer. Aan de N. zijde van den oprit wordt echter af en toe nog levendig gevuurd. Ik wijzig onze opstelling: maak in hoofdzaak front naar het Z. en W. en concentreer zoodoende al mijn manschappen om *e*.

Zoo nu en dan worden wij beschoten uit deze beide richtingen, vijand is echter niet te ontdekken, hoewel het vlakke polderland vrijwel geen dekkingsmogelijkheid biedt (alleen sloten).

$\pm$ 10.45 wordt het vuren uit Z. en W. heviger; af en toe meenen mijn manschappen op korten afstand vijand te zien; loonende doelen worden echter niet waargenomen, evenmin zijn mondingsvlammen of rookwolkjes zichtbaar.

$\pm$ 11.00 acht ik het niet langer verantwoord de stelling langer te blijven bezetten. Wij zijn thans duidelijk aan beide open zijden ingesloten; camouflage en dekking van den vijand zijn buitengewoon goed, zijn vuren is echter niet zoo zuiver als dat van de patrouille op den oprit was. Ik geef het afgesproken

¹⁾ Dit bedraagt in de Noord bij Alblasserdam gemiddeld 1,62 m.

fluitsignaal en de patrouille verzamelt snel en ordelijk bij het haventje *f*. Eén man verschijnt echter niet. Wij wachten enkele minuten, varen dan af. Onder hevig storend vuur van een Sectie van onze zware mitrailleurs, die opgesteld staan bij de bocht in den Hoogen Dijk, nabij den Watertoren op den Oostoever van de Noord, verlaten wij het haventje en bereiken na eenige minuten roeien en ongehinderd den overkant.

Ik was met 26 man overgestoken en kwam met 23 terug, één was gedood, één gewond en één vermist.

Op den dag na de capitulatie ben ik per motor op zoek gegaan naar deze drie. In Hendrik-Ido-Ambacht vernam ik, dat de eerste aldaar reeds begraven was; zakboekje, half herkenningsplaatje en bezittingen waren opgezonden naar het Informatiebureau van het Roode Kruis. De tweede had stukken van zijn kapotgeschoten karabijn in pols en onderarm gekregen, was naar den dokter in H.I.A. gegaan om zich te laten verbinden (dit was mij reeds dadelijk door den sergeant ORTH gemeld), maar was bij het verlaten van de dokterswoning door den vijand gevangen genomen. Den derde (de man, die niet op tijd bij het haventje was verschenen) trof ik aan in een lazaret te Barendrecht; hij was bij het terugtrekken door den vijand achtervolgd, in beide armen geschoten en gevangen genomen.

Resumeerende kom ik tot de volgende slotsom:

De opdracht leek aanvankelijk, wel is waar niet ongevaarlijk, doch zeer goed uitvoerbaar. Het niet slagen schrijf ik toe aan de volgende oorzaken:

1e. De autoweg, de brug met oprit en de haven van Oostendam stonden niet op onze *te oude stafkaarten* (blad 38 W. uitgave 1937).

2e. De *vijand bleek sterker* dan aanvankelijk was opgegeven; immers alleen aan de Z.-zijde van den oprit beliep deze al ± 20 man; het aantal aan de N.-zijde is mij niet bekend, doch zal wel bijna even groot geweest zijn. Bovendien doet het komen van versterkingen uit de richting van Hendrik-Ido-Ambacht (om ± 5.00) mij vermoeden, dat aldaar nog meer vijand gelegerd was.

3e. Met de samenstelling van de *patrouille* was hiermede geen rekening gehouden; deze was daardoor *te zwak* om er mee en in front te opereeren en tevens een omtrekkende beweging van ± 2 km te maken.

4e. De aanvankelijk *moeilijke verbinding met den B.C.* Seinpatronen hadden hierin ten deele kunnen voorzien, doch zowel seinmunitie als -pistolen ontbraken ten eenenmale bij ons bataljon.

5e. Het *optreden van nieuwe vij. valschermtroepen* uit Z. en W. richting, die ons tenslotte noopten om terug te trekken."

Zooals reeds bleek uit het relaas van Luitenant BOERMAN, werd omstreeks 8.00 een poging gedaan om, gebruik makende van het verflauwen van 's vijands vuur, over de lange brug op te rukken. Deze poging werd, op bevel van Majoor DE BIE, ondernomen door Vaandrig F. R. RUYS van 3-II-2 R.W., vergezeld door dpl. sergeant J. H. W. M. KLEKAMP en 5 wielrijders. De brugwachters lieten daartoe de klep zakken tot omstreeks een meter boven het brugdek, waarna vaandrig RUYS met zijn mannen naar beneden sprongen. Onmiddellijk ontvingen zij mitrailleurvuur, waardoor sergeant KLEKAMP, aan den hals gewond, neerstortte, zoodat verder oprukken onmogelijk was. Daar de brugklep achter hen weer was opgedraaid konden zij ook niet terug. Ongeveer een uur bleven zij, tegen de spanten van de brug gedrukt, liggen. Toen gelukte

het sergeant KLEKAMP, ondanks zijn verwonding, zoover terug te klauteren, dat hij den eenig overgebleven brugwachter (diens collega had wegens 's vijands vuur de wijk genomen) kon beduiden de klep te laten zakken, waarna de patrouille er in slaagde terug te keeren.

Een uur later, omstreeks 10.00, gelukte het aan de sectie mortieren eenige treffers te plaatsens, die twee van 's vijands in den Westelijken oprit naar de brug ingegraven mitrailleurnesten tot zwijgen brachten. Majoor DE BIE besloot toen nogmaals een poging te doen de brug te overschrijden. Een tweetal groepen van de 3de Comp., onder de dpl. sergeanten D. DAMMERS en C. VERHOEF werden door hem tot op de brug gebracht, waarna deze groepen over de weder tot even boven het brugdek neergelaten klep sprongen en oprukten. Het lukte ditmaal tot ongeveer 50 m voorbij de klep te komen, waarna niet alleen weder mitrailleurvuur uit de lengterichting van de brug werd ontvangen, doch bovendien pag. vuur uit den Watertoren. Een lichte mitrailleur werd door een voltreffer vernield, twee wielrijders gewond. Bovendien verschenen vijandelijke vliegtuigen, die een bomaanval op Alblasserdam deden. Daarop werd ook deze poging opgegeven en trokken de beide groepen naar de Oostzijde van de brug terug.

Tijdens vorenbeschreven overgangspogingen had Luitenant-kolonel MIJSBERG, C.-2 R.W., zijn commandopost gevestigd onder het langgestrekte viaduct, gevormd door den oprit naar de brug over de Noord. Bij hem bevond zich o.m. Eerste-luitenant F. E. LAGERWERFF met een U(ltra) K(orte) G(olf) radio-toestel als artillerie-officier-inlichter van II-K.R.A. Deze afdeling verkende, nadat de marschgroep bleek te zijn vastgelopen, stellingen in de omgeving van Oud-Alblas. Aanvankelijk meende Overste MIJSBERG echter dat artilleriesteun niet gewenscht was, daar de afdelingen onder de Luitenants FALKENBERG en BOERMAN zich zoo dicht bij de vij. weerstandsnesten op den W. oprit van de brug bevonden, dat deze niet met artillerievuur konden worden bestreden, zonder ook de eigen troepen te treffen. Evenmin meende Overste MIJSBERG aanvankelijk behoefte te hebben aan de 6 pontons van het 1e Peloton van de C. Pont., waarvan de commandant, cadet-vaandrig K. MÖBACH zich — ingevolge de bevelen van C.Lt.D. — bij hem kwam melden. Dit peloton bleef derhalve voorshands opgesteld in het O. deel van Alblasserdam.

Toen het volledig dag was geworden kreeg C.-2 R.W., die zich ter waarneming in voorste lijn had begeven, echter den indruk, dat de poging om de vij. bezetting van het W. bruggehoofd bij verrassing te overmeesteren, als mislukt moest worden beschouwd. Tallooze Duitsche vliegtuigen bewogen zich weder in W. richting. Het afspringen van omstreeks 100 valschermjagers tusschen Hendrik-Ido-Ambacht en Zwijndrecht en een mededeeling van C.Lt.D. dat 200—300 Duitschers per auto en motor uit de richting van Rotterdam via Ridderkerk de Noord naderden, wezen uit, dat de vijand versterking kreeg. In verband hiermede besloot C.-2 R.W. omstreeks 8.00 sterkere krachten meer Zuidelijk in te zetten.

Hij ontwierp hiertoe het volgende *aanvalsplan*, dat, na telefonisch overleg, door Chef Staf-Lt.D. werd goedgekeurd.

I-2 R.W. zal bij Pl. 122 (nabij den Watertoren $\pm$ 1 km Z. van Alblasserdam) de Noord overgaan en krijgt daartoe de beschikking over het 1e Peloton van de C. Pont.

1e Aanvaldoel: de Westelijke dijk langs de Noord, van Oostendam naar Zwijndrecht.

2e Aanvaldoel: Vrouw Geeleweg.

Daarna aanval inzetten op Hendrik-Ido-Ambacht en de vijand van de brug verdrijven (gevechtsdoel).

Ter dekking van de rechterflank der aanvalstroepen artillerievuur te leggen op de omgeving van Watertoren te Oostendam en vervolgens den aanval op Hendrik-Ido-Ambacht met artillerievuur te steunen.

Omstreeks 8.30 gaf C.-2 R.W. mondeling het aanvalsbevel aan Res.-majoor J. EGGENS, C.-I-2 R.W., terwijl C.-II-K.R.A., Majoor C. W. L. Baron VAN BOETZELAER, een afschrift ontving met verzoek de vuren voor te bereiden. Een telefonische verbinding zou worden aangelegd, terwijl voorloopig van de rijkstelefoon en ordonnansen zou worden gebruik gemaakt. De R.C. zou zijn cp. verplaatsen naar de omgeving van den Watertoren bij Pl. 122 en van hieruit de artillerievuren ontketen. Op dezen toren werd de Kornet H. D. HUET als artillerie-waarnemer geplaatst. De beide gevechtsbatterijen van II-K.R.A. waren inmiddels reeds opgetrokken naar den weg Bleskensgraaf—Oud Alblas en aldaar, rechtstreeks beveiligd door twee sectiën van 2-II-2 R.W., gedekt opgesteld. Stellingen waren verkend doch, werden met het oog op het voortdurende luchtgevaar, nog niet ingenomen.

De B.C. verkende, evenals de cadet-vaandrig MOBACH, het overgangspunt, waarna laatstgenoemde, mede in opdracht van den C.-C.Pont. der Lt.D., Eerste-luitenant der genie L. C. DIJKSTRA, ontraadde bij klaarlichten dag en onder vijandelijk vuur gebruik te maken van pontons. Ook de atosbooten werden te kwetsbaar geacht. 's Vijands vuur was intusschen in kracht toegenomen zooals bleek uit het in brand schieten van een vrij groot schip, dat zich nabij de brug op de Noord bevond.

In verband hiermede werd besloten gebruik te maken van een zeilboot met ijzeren ruim, die zich in een inham even ten N. van den Watertoren bevond. Met behulp van den schipper en een terzake deskundige dienstplichtige werd de boot zeilvaardig gemaakt. Hoewel het mogelijk zou zijn geweest een geheele compagnie in de boot te bergen, werd hiervan afgezien en aanvankelijk volstaan met ruim 60 man (een sectie en deelen van andere sectiën) van 3-I-2 R.W. onder Res.-eerste-Luitenant A. W. P. LAMPE.

Als vuurdekking werden in stelling gebracht twee sectiën van de M.C., de sectie mr. van 8 en één stuk pag. Voorts werd op den boeg van de boot een lichte mitrailleur opgesteld, beveiligd door enkele karabijnschutters.

Na deze voorbereidingen, die vrij veel tijd in beslag namen, werd omstreeks 10 uur afgevaren en kort daarna geland bij een scheepsslooperij in den Bospolder.

Tijdens de overvaart werd vuur ontvangen, dat echter slechts één licht gewonde veroorzaakte.

Bij de landing liep de zeilboot op den wal en de bemanning slaagde er niet in deze vlot te maken, zoodat het voornemen om in een tweeden slag de rest van de compagnie over te zetten niet tot uitvoering kon komen.

De beide sectiën bezetten een aantal gebouwen gelegen in den Bospolder aan den oever van de Noord, doch ontvingen mitrailleurvuur dat op korten afstand uit Westelijke richting werd afgegeven. Hoewel bekend met de omstandigheid, dat zich op den rechtervleugel — daarvan gescheiden door een haven — de groepen onder Luitenant BOERMAN moesten bevinden (zie aldaar), werd hiervan niets bemerkt, terwijl integendeel ook uit Noordelijke richting vuur werd ontvangen. Evenmin werd de terugvaart van deze groepen waargenomen ¹⁾.

¹⁾ Zooals blijkt uit het verslag van Lt. BOERMAN nam deze evenmin iets van de afdeeling Lampe waar.

Door middel van sluiters verkreeg Luitenant LAMPE verbinding met zijn compagniescommandant, Res.-kapitein J. IJSSENAGGER, berichtte dat de boot was vastgelopen en verzocht op andere wijze versterking te zenden. Deze poogde thans toch gebruik te maken van de atosbooten. De auto, waarop deze zich bevonden, reed den Oostelijken dijk langs de Noord op, doch reeds bij het afladen werd van den Westoever mitr.vuur ontvangen, waardoor 1 man sneuvelde en 3 man werden gewond. De overgangspoging werd daarop gestaakt. Het mitrailleurvuur belette ook de verdere optische verbinding daar sluitposten op den Westoever bij pogingen tot seinen onder vuur werden genomen.

Het was duidelijk dat de vijand steeds sterker werd. Het gunstige getij was voor de Lichte divisie verlopen. Bovenal toonde zich dit door het ingrijpen van de Duitsche luchtstrijdkrachten, dat omstreeks 10.15 begon.

Alvorens dit te beschrijven dient echter een blik te worden geworpen op de overgangspoging van de rechtermarschgroep, die wij verlieten toen de voorste deelen van 1 R.W. 11 Mei omstreeks 4.00 bij Alblasserdam de Noord naderden.

De voorhoede van de *rechter-marschgroep*, I-1 R.W. (min 1, een S. van 2, een S. zw. mitrs. en een St.pag.) hield, kort na het aanbreken van het daglicht, halt bij het begin van de zich langs den Noordelijken oever van den Graafstroom uitstreckende huizenrij van Alblasserdam. De Marschgroepcommandant, Res.-Luit.-Kolonel O. VAN GENNEP, deed bij den Toren en begraafplaats in het Oostelijk deel van Alblasserdam zijn commandopost inrichten en zocht persoonlijk verband met de linker-marschgroep. Hij trof nabij de brug over de Noord Majoor DE BIE, C.-II-2 R.W., die hem inlichtte over de overgangen ter weerszijden van de brug, waarmede het beoogde resultaat nog niet was verkregen. De voorhoedecommandant, Res.-Majoor C. F. OVERHOFF, begaf zich ter verkenning vooruit, terwijl C.-III-1 R.W., Ritmeester H. A. M. LATOUR, aanvankelijk contact opnam met Majoor DE BIE en daarna eveneens naar voren ging. Het bleek dezen beiden officieren, dat de langs de Noord liggende wijk van Alblasserdam bestaat uit één dijk, met ten deele huizen aan weerszijden, ten deele uitsluitend aan de binnenzijde. In het door den R.C. aan III-1 R.W. toegewezen Zuidvak bevonden zich West van den dijk scheepswerven, opslagplaatsen, enz., die het inzicht van 's vijands zijde beletten. Bij Lammetjeswaal echter is de straat van den Westelijken Noordoever af in te zien, zooals alras bleek door het ontvangen van blijkbaar gericht mitrailleurvuur, dat bij I-III 6 man buiten gevecht stelde. Het oprukken, langs de binnenzijde van den dijk bleek bezwaarlijk door de perceelafscheidingen, slooten, heggen, prikkeldraad, terwijl hier en daar een waal zou moeten worden omtrokken. Het bezetten door I-1 R.W. (min 1, enz.) van het vak Nieuwe Veer (Pontveer)—P.K. (vt. 103—431, de Noordelijkste der beide P.K.) bleek moeilijk. Bij een poging van den B.C. om met enkele manschappen van de 3 Comp. in den looppas het open dijkgedeelte bij Lammetjeswaal over te steken, werden twee man door mitrailleurvuur zwaar gewond.

Toen zodoende de opmarsch stokte en tijd verloren ging besloot Ritmeester LATOUR niet langer te wachten tot het voorste bataljon zou zijn opgerukt, doch drong met zijn inmiddels aangetrokken bataljon naar voren en deed dit het gedeelte van Alblasserdam Z. van Lammetjeswaal bezetten. De mitrailleurcomp. werd op het dijkgedeelte bij deze waal als vuurdekking voor een overgang in stelling gebracht. Overgangsmiddelen waren echter bij het bataljon niet voorhanden daar de gevorderde auto met de atosbooten gedurende den nachtmarsch was achtergeraakt.

Tegen 7.00 naderden uit Zuidelijke richting de 6 pontonauto's van het aan de rechter-marschgroep toegewezen 2de peloton van de C. Pont.-Lt. Div., onder bevel van Vaandrig J. W. WASSINK, waarbij ook de Compagniescommandant Eerste luitenant der Genie L. C. DIJKSTRA aanwezig was. Aangezien de Noordelijke dijk langs den Graafstroom (Alblas) versperd was door de treinen van 1 R.W., was dit peloton over den Zuidelijken dijk en vervolgens over de brug over de Alblas in Alblasserdam gereden. Het oprijden van de auto's bleef voor den vijand niet onbemerkt. Tot tweemaal toe werd een ponton afgeladen doch bleef het te water laten door 's vijands mitrailleur en mortiervuur achterwege. Een sergeant en een soldaat werden gewond, een ponton lek geschoten. Ook de Kapitein B. P. F. VAN DRIEL, commandant van de Comp. pag., werd in dit tijdsverloop door een granaatsplinter buiten gevecht gesteld. Op last van Ritmeester LATOUR gingen de pontonauto's daarop terug

Afb. 4. Plaats waar een atosboot werd te water gelaten en Res. 1e Lt. SLUITERS sneuvelde.

naar het gedeelte van Alblasserdam gelegen langs den Noordoever van de Alblas. Ritmeester LATOUR besloot toen een overgangspoging te wagen met de inmiddels aangetrokken atosbooten van het I Bataljon. Daar bij de vluchtige verkenning — waaraan de pontonniercommandanten niet deelnamen — de gunstige inschepingspunten gevormd door de werven met haventjes over het hoofd waren gezien, werd een boot te water gelaten onmiddellijk voorbij het laatste huis aan de Westzijde van den dijk (zie *afb. 4*).

Nauwelijks was deze boot evenwel langs de beschoeide dijkglooiing te water gelaten, bemand en afgevaaren of er werd mitr.vuur ontvangen. De Res. 1e Lt. P. H. SLUITERS, C.-2-III-1 R.W., die naast Ritmeester LATOUR op den dijk stond, stortte doodelijk getroffen neer. De boot landde daarna eenige tientallen meters verder weder op den O. oever. Terwijl de inzittenden haastig dekking zochten voor het mitr.vuur, riep de wielrijder J. JONGES van 2-II-1 R.W.: „Een Limburger is niet bang”, bracht zijn lichte mitr. in stelling en beantwoordde het vuur. Enkele oogenblikken later ontving hij een doodelijk schot.

De overgangspoging werd hiermede gestaakt. Zoowel de B.C. als de R.C.

waren van oordeel, dat met de beschikbare middelen een overgang over de 200 m breede Noord, waarin een flinke stroom stond, bij daglicht onder 's vijands mitr.vuur niet mogelijk was. Met de eigen artillerie, II-K.R.A., was nog steeds geen verbinding verkregen. Het 2e peloton van de C. Pont. ging terug naar Oud-Alblas. III-1 R.W. bezette nu de door scheepswerven, opslagplaatsen e.d. ingenomen terreingedeelten langs den oever van de Noord Z. van Lammetjeswaal in de volgorde (van N. naar Z.): 3-III (+ $\frac{1}{2}$ Comp. pag.), M.C., 2-III, 1-III (+ $\frac{1}{2}$ Comp. pag. en S. mr. van 8). Commandopost in een der huizen langs den dijk.

Van I-1 R.W. (min 1, een S. van 2, een S. zw. mitrs. en een St. pag.) kwamen de 3 Comp. (min $1\frac{1}{3}$ sectie, die als dekking tegen valschermtroepen bij den regimentscommandopost bleven), een sectie van de M.C. en een sectie pag. achter langs den dijk in stelling N. van Lammetjeswaal, terwijl 1 sectie van de M.C. werd opgesteld tegen luchtdoelen. De 2 Comp. (min een sectie) kreeg omstreeks 8.30 opdracht, versterkt met een sectie zw. mitrs. en een stuk pag., langs den verbindingsweg tusschen den Noordelijken Graafstroomdijk en den Zuidelijken Lekdijk en vervolgens langs Lek en Noord naar het Nieuwe veer (Pontveer) Z. van Kinderdijk te marcheeren teneinde aldaar een overgang over de Noord voor te bereiden. Bij het naderen van dit punt bleek de dijk geheel open en werd krachtig mitrailleur- en mortiervuur van den Westoever ontvangen. De zware mitrs. en enkele lichte mitrs. werden in stelling gebracht in de fabriek van de fa. Smit en daarmee het vuur beantwoord.

Ook bij Alblasserdam ontspon zich een levendig vuurgevecht, dat verliezen veroorzaakte. Een vij. mortierprojectiel trof de opslagplaats van teer, benzine en olie van den heer LELS. Met geweldige knallen sprongen de tanks en vaten uiteen. De brandende olie spoot tot over de dorpstraat. Onder zware rookontwikkeling brandde de geheele opslagplaats uit. I-III R.W. moest haar frontgedeelte ontruimen en kwam N. en Z. van de vlammenzee weer in stelling.

Zoодоende had de Lt. D. zich in de morgenuren van 11 Mei met 4 bataljons wielrijders (min 2 compagnieën) ontwikkeld op den Oostoever van de Noord. N. van de Alblas was de overgangspoging in den kiem gesmoord, Z. van de Alblas waren de met zwakke krachten ondernomen overgangen ter weerszijden van de brug vastgelopen, terwijl meer Zuidelijk omstreeks een $\frac{1}{2}$ Comp. vasten voet op den Westoever had gekregen. 's Vijands vuur was geleidelijk krachtiger geworden, in het bijzonder ten N. van de hefbrug. De vier batterijen van K.R.A. waren nog niet in stelling gekomen. Bij II-K.R.A. was dit echter voorbereid en kon in korten tijd het vuur op de reeds opgegeven doelen worden geopend. (Zie *schets 4*).

In dit stadium grepen Deutsche luchtstrijdkrachten in den strijd in.

Om 10.10 deed een afdeeling van 9 bombardeervliegtuigen een aanval op Alblasserdam, waarbij vooral het dorpsgedeelte bij den Toren zwaar werd getroffen. Door het volkomen gemis aan luchtafweer konden de Deutsche toestellen van geringe hoogte een 45-tal bommen afwerpen. Vele huizen stortten in, vlammen laaiden op. De bevolking vluchtte in paniek. De telefoonpost nabij den commandopost van C.-1 R.W. moest worden ontruimd, waarbij de Res. 1e Luitenant H. P. EVERWIJN zwaar werd gewond. Ook de hulpverbandplaats van 1 R.W. moest wegens brand worden ontruimd. Onder leiding van den Res. officier van gezondheid 2e kl. M. SCHOORL werden de gewonden in veiligheid gebracht, het geneeskundig materieel ging echter verloren. Hoewel achteraf de verliezen gering bleken te zijn, was de moreele uitwerking op de

troepen, vooral door het verlammeende gevoel van machteloosheid, groot. Het vuur met de troepenmitrailleurs had geen zichtbare uitwerking, speciale luchtdoelwapenen ontbraken bij de Lichte Divisie ten eenenmale.

Onder den indruk van het deels mislukken, deels niet vorderen van de overgangen over de Noord en van het ingrijpen van 's vijands luchtstrijdkrachten, kwam Kolonel VAN DER BIJL in den loop van den morgen tot de overtuiging, dat de Lichte Divisie — zonder pantserwagens, luchtafweer en vliegtuigen — niet bij machte was de ontvangen opdracht tot een goed einde te brengen. In een telefonisch onderhoud bracht hij omstreeks 12.00 deze zienswijze ter kennis van C.Vg.H., Luitenant-generaal VAN ANDEL, die daarop de opdracht introk en bevel gaf de Noord vast te houden en het geheele eiland van Dordrecht van vijand te zuiveren, om vervolgens over het Wioldrechtsche Veer/'s-Gravendeel en Barendrechtscheveer op te rukken naar vliegveld Waalhaven. Zoo spoedig mogelijk moest nog een bataljon ter beschikking worden gesteld van den Garnizoenscommandant te Dordrecht.

Voor dit laatste doel werd aangewezen I-2 R.W., dat zich op den linker-vleugel aan de Noord bevond en omstreeks 14.00 via het veer te Papendrecht afmarcheerde. 2-I-2 R.W., welke compagnie, behalve twee sectiën, die aan de Maas waren gebleven, nacht 10/11 Mei uit Blerick (zie noot ¹) op blz. 130) te Schelluinen was aangekomen en aldaar had gerust, sloot bij het bataljon aan.

Evenzoo Luitenant LAMPE met de deelen van 3-I-2 R.W., die zich op den Westoever van de Noord bevonden. Deze officier had met een roeiboot persoonlijk contact met zijn comp. commandant opgenomen en daarbij bevel gekregen weder aan te sluiten. Door een voorbijvarend schip te pressen tot bijdraaien, gelukte het hiermede, onder vuurdekking van een sectie zw. mitrs., de geheele afdeeling zonder verliezen weder op den Oostoever terug te brengen.

Aan de Noord bleven dus drie bataljons (min een Comp.), die opdracht kregen, in afwachting van nieuwe bevelen, de overgangspogingen te staken.

De verdediging van de Noord. (Zie hierbij *schetsen 5 en 6*).

Alvorens nieuwe bevelen waren ontvangen en terwijl ook I-2 R.W. zich nog aan de Noord bevond, volgden om 12.40 en 12.50 twee nieuwe lucht-bombardementen, thans voornamelijk gericht op het centrum van het dorp, rond de brug over de Alblas, ten deele in het vak van III-1 R.W., gevolgd door mitr.vuur op zich vertoonende doelen. Ook onder de burgerbevolking vielen verscheidene slachtoffers. Hevige branden laaiden op, die door den wind werden aangewakkerd.

Om 14.00 en 14.15 volgden een vierde en vijfde bombardement, weder uitgevoerd door 9 bombardeertoestellen en gericht tegen het dorpsgedeelte, Z. van de Alblas en nabij de hefbrug over de Noord, bezet door Staf en II-2 R.W. ¹) De afgeworpen bommen maakten den indruk van zwaarder kaliber te zijn dan de vorige malen. De moreele uitwerking was ontzettend. Aan alle zijden laaiden nieuwe hevige brandhaarden op. De nog aanwezige bevolking vluchtte in wilde paniek. II-2 R.W. werd uiteengeslagen, de troepen dekten zich in de tuinen rond de huizen en zochten ten deele, zoowel langs de kunstwegen als dwars door de weilanden, een heenkomen naar het Oosten.

C.-II-2 R.W. deed daarop ook de resten van zijn bataljon, aanvankelijk de reserve (de 2de Comp. min twee sectiën en de M.C. min twee sectiën), daarna

¹) In totaal werden door de 5 bombardementen in Alblasserdam 174 percelen vernield.

ook de beide voorcomp., uit het brandende dorp naar het Oosten teruggaan, teneinde de troepen weer in de hand te krijgen.

Ook de R.C., Luitenant-kolonel MIJSBERG, die om 13.00 op den commandopost van C.Lt.D. was ontboden teneinde een nieuwe opdracht te ontvangen, greep bij zijn terugkeer in teneinde de terugvloeiende troepen van het IIde Bataljon tot staan te brengen, hetgeen met het meerendeel gelukte in de boomgaarden West van den kunstweg Oud Alblas—Papendrecht. Van de 3de Comp. was nog slechts Vaandrig RUYS met omstreeks een sectie over.

Kolonel VAN DER BIJL had inmiddels besloten, dat aan de Noord een *vasthoudende groep* zou blijven, gevormd door 1 R.W. (min II), versterkt met I-K.R.A., terwijl een *hoofdgroep* onder den C.-Afz. Staf, Luit.-kolonel VAN DIEPENBRUGGE en gevormd door 2 R.W., II-1 R.W. en II-K.R.A. het Eiland van Dordrecht zou schoonvegen. Divisie-reserve werden M.E.-Lt.D. en 2 R.H.M., welk laatste onderdeel in zeer verzwakten toestand bij de Lt.D. was teruggekeerd.

I-II R.A., een Afd. 10 veld van III L.K., die in den loop van den morgen ter beschikking van C.Lt.D. was gesteld, werd aanvankelijk bestemd om het optreden van de hoofdgroep te steunen. Een en ander werd 13.55 aan C.-1 R.W. voorloopig telefonisch medegedeeld, terwijl C.-2 R.W. — zooals wij reeds aanstipten — daartoe op den commandopost van C.Lt.D. bij C.-Afz. Staf werd ontboden. Eenigen tijd later volgde het schriftelijk bevel (zie **bijlage C** blz. 165).

De commandopost van C.Lt.D. werd om 18.00 van Oud Alblas verlegd naar den driesprong van wegen te Bleskensgraaf.

De toestand aan de Noord was intusschen in den namiddag van 11 Mei niet rooskleurig (zie *schets 5*)¹⁾. Zuid van de Alblas, dus in het vak, waar de hefbrug ligt, was de Oostoever vrijwel ontruimd. I-2 R.W. marcheerde af naar Dordrecht. II-2 R.W. werd in de reeds aangeduide omgeving verzameld, waarbij het restant van de 3de Comp. bij de 1ste Comp. werd ingedeeld, en heeft nacht 11/12 Mei alhier gerust. De in den morgen van 12 Mei begonnen marsch naar Dordrecht langs den geheel open polderweg Oud-Alblas—Papendrecht en via het veer aldaar, werd, door luchtgevaar, eerst tusschen 11.00 en 13.00 voltooid. II-K.R.A. bevond zich nog steeds in een gedekte opstelling langs den weg Bleskensgraaf—Oud-Alblas en marcheerde 21.00 af naar het veer te Papendrecht.

Noord van de Alblas was de commandopost van C.-1 R.W. door het brandende centrum van Alblasserdam gescheiden van de bataljons. Onder den indruk hiervan en de daadwerkelijke uitwerking van de luchtbombardementen overschattende, zag Overste VAN GENNEP den toestand somber, te somber, in en meldde te 14.00 aan C.Lt.D. dat hij aan de hem opgedragen taak zeer onvoldoende kon voldoen. Kolonel VAN DER BIJL antwoordde: „Onder alle omstandigheden standhouden”.

Bij III-1 R.W. mankeerden na de bombardementen van 12.40 en 12.50 en het in brand geraken van de opslagplaats met teer, benzine en olie een vrij groot aantal manschappen, die eerst geleidelijk weder werden verzameld, 2 officieren en 16 onderofficieren en manschappen waren gedood of gewond, vrij veel materiaal beschadigd. Met de treinen, die zich O. van Alblasserdam bevonden, bestond door den brand geen verband meer. Bij dit bataljon, dat, zooals wij in den aanvang uiteenzetten, in personeel en materieel opzicht veel tekortkomingen vertoonde, deden deze verliezen zich dubbel gevoelen. Vooral

¹⁾ Op *schets 5* voor I.-K.R.A. te Bleskensgraaf te lezen II;K.R.A. te Bleskensgraaf.

gold zulks voor die aan officieren, daar het bataljon hieraan reeds een incompleet had, bovendien 2 officieren vóór 10 Mei ziek waren en 1 officier op den marsch was uitgevallen.

Bij I-1 R.W., dat zich op den rechtervleugel, buiten het gebombardeerde centrum bevond, was de toestand niet ongunstig.

De 1e Comp. was echter nog niet in het bataljonsverband teruggekeerd (zie noot¹) op blz. 130).

Eerst in den loop van den middag kwam, dank zij ingrijpen van C.-K.R.A., Luitenant-kolonel E. C. DE HAAN, de verbinding tot stand tusschen C.-1 R.W. en C.-I-K.R.A., welke afdeling ongeveer 400 m Oost van de P.K. van Oud-Alblas op den Zuidelijken kunstweg langs de Alblas gedekt was opgesteld. Majoor HALBERTSMA deelde aan Overste VAN GENNEP mede, dat zich in den Alblasserwaard zeer weinig geschikte artilleriestellingen bevonden. In verband met 's vijands luchtactie en met het feit, dat de inmiddels ontvangen nieuwe

Afb. 5. Alblasserdam bij de monding van de Alblas in de Noord. Rechts de zuidelijkste P.K. De meest linksche der beide molens staat niet op de stafkaart.

opdracht een onmiddellijk ingrijpen van de artillerie minder noodig deed achten, werd besloten het in stelling komen van I-K.R.A. tot nacht 11/12 Mei uit te stellen.

Onder de geschetste omstandigheden kon een hergroepering van de beide aan de Noord blijvende bataljons eerst in den nacht van 11/12 Mei plaats vinden.

C.-1 R.W. besloot III-1 R.W. ten N. van de zuidelijke P.K. van Alblasserdam te laten, waarbij de rechtervleugel naar het N. moest worden uitgebreid, tot tegenover het Nieuwe Veer (pontveer) bij Kinderdijk, terwijl I-1 R.W. achter dit bataljon om, naar het Z. daarvan gelegen riviergedeelte zou worden verplaatst, met één compagnie (2-I) N. van de Alblas — en in verband met het nog ontbreken van 1-I — voorshands slechts één comp. (3-I) Z. van de Alblas. Het zwaartepunt werd zodoende gelegd in het gedeelte van Alblasserdam N. van de Alblas, zulks omdat de vijand hier een levendige vuurwerkzaamheid bleef ontwikkelen, die eerst tegen het vallen van den avond verflauwde.

III-1 R.W. hergropeerde zich omstreeks 18.00 in het aangewezen vak (zie schets 6) met, van Noord naar Zuid:

I-III, versterkt met een sectie zw. mitrs. en een sectie pag. (deze laatste kon echter in het vak van de 1e Comp. niet in stelling komen en bleef in dat van de 2e Comp.);

2-III, versterkt met de sectie nr. van 8;

3-III, versterkt met M.C. (min een S.) en een sectie pag.

Grenzen van 2-III: rechts (Noord) de Noordelijkste P.K. (bij Pl. 124), links (Zuid) het Postkantoor.

Aangezien herhaalde — later valsch gebleken — berichten binnenkwamen omtrent landingen in het achterterrein van valschermjagers werden enkele groepen voor rugbeveiliging aangewezen. De munitie werd aangevuld uit den gevechtstrein. Daar de keukenauto's nog achter waren en de levensmiddelen-trein nog in Giessen-Nieuwkerk was, kon geen warmen maaltijd worden versterkt en werd de troep verpleegd uit hetgeen in de verlaten huizen werd gevonden. 's Nachts werden piketten bij de automatische wapenen gelaten en werd patrouille geloopt langs de Noord, terwijl de troep overigens, na omstreeks 40 uur marcheeren en strijden, een welverdiende rust kon genieten.

Bij I werd de 2e Comp. (versterkt met een sectie zw. mitrs. en een stuk pag.) uit Kinderdijk teruggeroepen. Zij bereikte omstreeks 19.15 Alblasserdam en kreeg opdracht stelling te nemen à cheval van de Alblas, tusschen de Zuidelijkste P.K. (linker grens III-1 R.W.) en de haven bij Scheepswerf Z. van de Alblas. Hier werd een gunstige stelling gevonden en bezet door piketten met automatische wapenen. Eén sectie werd aangewezen als dekking van den bataljonscommandopost en één sectie als dekking van den regimentscommandopost in het Westelijk deel van Oud-Alblas.

De 3 Comp., versterkt met een sectie zw. mitrs., kreeg opdracht het frontgedeelte tegenover de hefbrug over de Noord, tusschen vorenbedoelde haven en den Watertoren, te bezetten, doch kon het steeds feller brandende dorpsgedeelte niet passeeren. Noodgedwongen moest worden gewacht tot de brand iets afnam en de door bommen geslagen gaten in den kunstweg provisorisch waren gedicht. Zodoende was dit stellinggedeelte eerst in den vroegen morgen van 12 Mei bezet. De Comp. pag. (min een stuk) sloot de hefbrug over de Noord af.

De beide overblijvende sectiën van de M.C. werden in den vroegen morgen van 12 Mei in Alblasserdam opgesteld tegen luchtdoelen.

Ook bij het I Bat. waren de keukenauto's nog niet beschikbaar, zoodat ook hier de troep werd verpleegd met etenswaren uit de huizen.

Bij I-K.R.A. werden tegen het invallen van de schemering de noodige voorbereidingen getroffen voor het in stelling komen, waarop de beide batterijen nacht 11/12 Mei in stelling kwamen in vt. 109—430, N. van de Alblas en W. van de Zijdekade. Vooraf waren de keukenauto's aangetrokken en was een warmen maaltijd verstrekt. De Afd. C. bevond zich in een boerderij ongeveer 350 m achter de afdeeling, een Art. off. inlichter bij C.-1 R.W. Een artillerie-waarnemer werd geplaatst op de Zuidelijke P.K. van Alblasserdam. Vuren werden voorbereid op den Westoever van de Noord en wel op de griendranden ter weerszijden van het Nieuwe Veer (Pontveer), op den W. oprit van de hefbrug, op de scheepswerf bij Oostendam en op den Zuidelijken uitgang van Oostendam. De lichte munitiecolonne werd in de omgeving der batterijen aangetrokken.

Aldus was op Pinkstermorgen, 12 Mei, een verdedigend front gevormd op den Oostelijken oever van de Noord van Kinderdijk tot den Watertoren Z. van Alblasserdam. 's Middags om 17.00 kwam I-I-1 R.W. te Alblasserdam aan. Eén sectie hiervan werd ter versterking aan 2-I, in stelling ter weerszijden van de Alblas, toegewezen. Een andere sectie werd ingedeeld bij 3-I en gebruikt om den linker-vleugel dezer Comp., bij den Watertoren, te verlengen. Het

overblijvende deel van de 1e Comp. werd bataljonsreserve in Alblasserdam en benut voor patrouillediensten en contrôle in het dorp.

Bij het aanbreken van den dag, had een lucht-bombardement van omstreeks 3/4 uur plaats op Bleskensgraaf, waar zich de commandopost van C.Lt.D. bevond. Het dorp leed aanmerkelijke schade, o.a. werden het gemeentehuis, de kerk en de telefooncentrale vernield. De toegangswegen waren onbegaanbaar geworden, telefonische verbinding was voorshands uitgesloten. De Comp. pioniers der Lt.D. begon onmiddellijk den Noordelijken weg langs den Graafstroom voor het verkeer te herstellen, terwijl de bij het St.K. ingedeelde politietroepen medehielpen de branden te blusschen. De schade aan het automaterieel, o.m. dat van den trein van 2 R.H.M., die nacht 11/12 Mei te Bleskensgraaf was aangekomen, en wellicht de opmerkzaamheid van de vijandelijke vliegers heeft getrokken, was aanmerkelijk. De verliezen aan personeel echter gering.

C.Lt.D. verplaatste daarop zijn commandopost naar enkele directiekeeten langs den kunstweg van Bleskensgraaf naar Wijngaarden omstreeks 1200 m Z. van eerstgenoemd dorp.

Den geheelen dag van 12 Mei zwermden vij. vliegtuigen boven de stelling, die mitr.vuur afgaven op zich vertoonende doelen. Om 10.00 werden 9 bommen op Alblasserdam geworpen.

Op verzoek van den R.C. gaf I-K.R.A., beginnende om 4.15, bij herhaling vuurstooten af tegen vij. troepenbewegingen in de grienden tegenover Alblasserdam. In den loop van 12 Mei verschoot de 1 Bt. 116 bg. nl. en 48 bg. no. 2, de 2 Bt. 115 Bg. nl. Op initiatief van den Afd. C. werden, ter aanvulling van munitie, 2 auto's aangetrokken uit de A.M.T. te Goudriaan. Met het oog op het luchtgevaar werd deze munitie-aanvulling bij daglicht echter door den D.A.C. verder verboden.

Om 10.30 opende ook de vijand het vuur met artillerie. In den middag ontving de vasthoudende groep bovendien vuursteun van I-11 R.A. in stelling gekomen op den Damschen weg Zuid van Laag Blokland, welke afdeling van een afstand van 15 km 60 bg.'s verschoot op de omgeving van Oostendam. De D.A.C., Luitenant-kolonel DE HAAN, die zich met de maatregelen van den Afd. C. niet kon vereenigen, nam bij dit vuur persoonlijk de leiding en bepaalde voor de geheele artillerie dat, teneinde de vliegerwaarneming door den vijand te bemoeilijken, alleen vuurstooten van 1 minuut zouden worden afgegeven. Op last van den D.A.C., die de afstand waarop I-11 R.A. zich achter de infanterie bevond veel te groot achtte, werden twee batterijen nacht 12/13 Mei naar voren verplaatst en in stelling gebracht nabij het viaduct bij Kp. 86 in spoorweg W. van Sliedrecht om van hieruit eenigszins enfileerend vuur te kunnen brengen op de dijken W. van de Noord.

De D.A.C., Luit.-Kol. DE HAAN, verplaatste zijn commandopost in den avond van 12 Mei naar Oud-Alblas waar zich ook C-1 R.W. bevond en beperkte zijn bemoeienis tot de vasthoudende groep.

Nu en dan laaide ook het infanterievuur aan beide zijden van de Noord op. De wielrijders versterkten intusschen hun stellingen. De manschappen groeven zich zooveel mogelijk in, de zandzakken werden gevuld. Voorts werd een dankbaar gebruik gemaakt van op de scheepswerven gevonden staalplaten en betonblokken om daarmede mitrailleurnesten te bouwen.

De verpleging bleef zorg baren. Door middel van de verplegingsofficieren en den levensmiddelenrein werd geen aanvoer van levensmiddelen ontvangen. Bij III-1 R.W. waren op 12 Mei ook de keukenauto's nog niet aangekomen,

zoodat compagniesgewijze levensmiddelen werden verzameld in de huizen van Alblasserdam. Tevens werd hier op petroleumstellen warme soep bereid. Bij I-1 R.W. konden in den loop van den middag van 12 Mei de keukenauto's worden aangetrokken, en werden deze van levensmiddelen voorzien onder leiding van den daartoe door den B.C. aangewezen sergeant-fourier BAK.

De nacht van 12/13 Mei verliep zonder bijzondere voorvallen, behoudens op den uitersten linkervleugel, waar een der sectiecommandanten van 3-I, de Vaandrig HUIBERS, in de nabijheid van den Watertoren door een drietal op korten afstand uit het struikgewas afgegeven schoten doodelijk werd verwond. Het onopgehelderde van dit incident verwekte bij de betrokken sectie eenige onrust. In het Zuiden gaf het schijnsel van te Dordrecht woedende branden een indruk van den strijd aldaar. Ook in Alblasserdam zelf laaiden de vlammen telkens weer op en hing een doordringende brandlucht.

De morgen van 13 Mei begon om 4.15 met een luchtgevecht, waarbij een Nederlandsche G 1 in een strijd met verscheidene tegenstanders onderging en bij Nieuwlekkerland te pletter viel. Kort daarop werd wederzijds het vuur weer levendig. I-K.R.A. was gedurende den nacht in de ingenomen goedgemaskeerde stelling gebleven. De op 12 Mei verschoten munitie was verder aangevuld uit de lichte munitiecolonne, die in den loop van den nacht weder bijvulde uit $\frac{1}{2}$ A.M.T., door den D.A.C. ter beschikking gesteld van C.-I-K.R.A. Om 4.35 begon de Afd. zich, met behulp van een waarnemer op den toren van de Zuidelijke P.K. te Alblasserdam, in te schieten op den griendrand Z. van het Nieuwe Veer (Pontveer) bij Kinderdijk. Tijdens dit inschieten volgde tusschen 4.40 en en 4.45 een aanval door duikbommenwerpers, die 10—20 bommen afwierpen. Al deze bommen groepeerden zich om een boerderij ongeveer 100 m achter de batterijen en ongeveer 150 m van den commandopost van den Afd. C. Sommigen veroorzaakten groote trechters. Andere kwamen door den drassen bodem niet tot ontploffing. Behoudens enkele scherftrechters in een tweetal auto's was de uitwerking nihil. Na afloop van het bombardement werd het inschieten voortgezet.

Het inschietvuur van 2-I-K.R.A. werd door den vijand beantwoord met artillerievuur tegen den toren van den Zuidelijken P.K. te Alblasserdam, waar zich ook inderdaad de waarnemingspost onder 1e Luitenant A. E. VAN DISHOECK bevond. Een granaat ging door de klok, een ander door de schalmgaten. De waarneming bleef echter in stand. 2-I-K.R.A. gaf in den loop van den dag drie vuurstooten van 1 minuut op doelen in de griendranden tegenover Kinderdijk en Alblasserdam. In totaal verschoot de batterij op 13 Mei 98 bg nl.

Ook I-11 R.A. nam, met de beide batterijen in stelling bij het viaduct W. van Sliedrecht, deel aan het vuur. In den vroegen morgen werd ingeschoten op den Watertoren te Oostendam en daarna werden in de omgeving uitwerkingsvuren afgegeven in vuurstooten van 1 minuut, tempo 3. Deze vuren werden waargenomen uit de Kabelfabriek, gelegen op den Oostoever van de Noord ten Z. van de hefbrug, en door de zorg van den D.A.C. gecorrigeerd en verlegd op de plaatsen, waar zulks verlangd werd. In totaal werden 180 bg. verschoten.

De wederzijdsche infanterie wisselde bij tusschenpoozen mitrailleur-, pag- en mortiervuur.

De verpleging begon iets beter te loopen, daar alle keukenauto's thans beschikbaar waren, uit de streek werden voorzien en na het invallen van de duisternis opreden voor het uitdelen van warm eten.

De stemming werd echter gedrukt door ongunstige berichten omtrent het

verloop van de gevechten op het Eiland van Dordrecht, gepaard met waarnemingen uit de Kabelfabriek betreffende een opmarsch van gemotoriseerde gepantserde Duitsche eenheden over Zwijndrecht naar Rotterdam.

Deze toestand bleef vrijwel ongewijzig bestaan gedurende den nacht van 13/14 Mei. In den morgen van 14 Mei werd vernomen, dat de hoofdgroep der Lt.D. den afgelopen nacht het Eiland van Dordrecht had ontruimd en stelling had genomen bij Papendrecht op den Noordoever van de Merwede. C.-I-1 R.W. zond een sectie van de 2 Comp. naar het Zuiden, die bij rivierpaal 120 verband kreeg met den rechtervleugel van II-2 R.W.

In den middag cirkelden talrijke afdeelingen bombardeervliegtuigen boven den Alblasserwaard. In het N.W. verschenen groote rookwolken, die de geheele lucht verduisterden. Het gerucht verspreidde zich, dat Rotterdam was gebombardeerd.

Omstreeks 18.00 kwam een uit Dordrecht afkomstige Depot comp. torpedisten ter beschikking van C.-1 R.W., teneinde daarmede den rechtervleugel over Kinderdijk te verlengen tot de Lek. Voorts waren door C.Lt.D. — die, na 12/13 Mei op het Eiland van Dordrecht te zijn geweest, zijn commandopost in den avond van 13 Mei had gevestigd te Molenaarsgraaf en 14 Mei omstreeks 4.00 te Brandwijk — bevelen gegeven om de, eveneens uit Dordrecht teruggetrokken, 1 en 2 Depot comp. pont. in te zetten langs de Noord in het gat tusschen I-1 R.W. en II-2 R.W. Een ander kwam echter niet meer tot uitvoering. Reeds verspreidde zich het aanvankelijk als ongelooftwaardig verworpen bericht, dat de Nederlandsche weermacht de wapens zou hebben neergelegd. Omstreeks 19.30 volgde de officieele bevestiging. Op last van C.-1 R.W. stelde Reserve-majoor C. F. OVERHOFF, vergezeld van den Res. kapitein J. COUZY en den Sergeant-trompetter BORSTLAP zich ± 21.30 in verbinding met den commandant van de tegenoverliggende Duitsche troepen.

De vierdaagsche strijd aan de Noord was ten einde.

SCHERPSLIJPER
C.Lt.D.
Sectie I¹
No. 4 B.

Geheim.

Bijlage A.
cp., 10 Mei 1940.
Ex. Nr.

Voorloopige aanwijzingen in verband met de verplaatsing der Lichte Divisie.

1. Vij. heeft het eiland van Dordrecht bezet.
2. De Lt.D. zal stelling nemen op den N. oever van de Merwede; front Zuid; en aldaar hardnekkig standhouden.
3. De onderdeelen van de Lt.D. marcheeren naar de volgende marschdoelen:
  - a. St.K.-Lt.D. naar Molenaarsgraaf;
  - b. Afz.St.-Lt.D. Bleskensgraaf;
  - c. Vbd.A. naar Molenaarsgraaf;
  - d. 1 R.W. naar het gebied tusschen Gorinchem en Giesendam (tot verticaal 116);
  - e. 2 R.W. naar het gebied tusschen Giesendam en Papendrecht;
  - f. M.E.-Lt.D. naar Molenaarsgraaf (Bleskensgraaf);
  - g. 2 R.H.M. (na terugkeer) naar Molenaarsgraaf/Bleskensgraaf;
  - h. St.-K.R.A. Molenaarsgraaf;

- i.* één Afd.-K.R.A. naar Giessen/Nieuwkerk;
  - j.* één Afd.-K.R.A. naar Wijngaarden (N. van Sliedrecht);
  - k.* St.-D.T. naar Noordeloos;
  - l.* Vb.A. naar Nieuwpoort/Langerak;
  - m.* I.M.T. en A.M.T. naar Goudriaan;
  - n.* C.P. en C.Pn. naar Noordeloos;
  - o.* 5 C.A.At. naar Ottoland;
  - p.* Aut.Comp. naar Graafland/Gelkenes;
4. Na aankomst N. van de Merwede zullen de regimenten wielrijders zoo spoedig mogelijk de N. oever van de Merwede bezetten.
  5. Cn. melden mij zoo spoedig mogelijk de plaats van hun cp.

De Kolonel,

Commandant van de Lichte Divisie,
o.l. De Chef van den Staf,

De Majoor G.S.
(w.g.) J. E. COERS.

Aan:	Ex. nr.	
C.-Afz.St.	25	} ter uitvoering.
C.Vbd.A.	26	
C.-1 R.W.	27/30	
C.-2 R.W.	31/34	
C.-M.E.-Lt.D.	35	
C.-2 R.H.M.	36/37	
C.-K.R.A.	38/40	
C.-D.T.	41/47	
C.-5 C.A.At.	48	} ter inlichting.
C.-Aut.Comp.	49	
C.Vg.H.	50/55	

SCHERPSTIJPER
C.Lt.D.
S. I-1.
Nr. 5 B.

Geheim.

Bijlage B.
Ex. Nr. 31.
Cp. 10 Mei 1940.
17.45.

1. De vijand heeft zich van het gedeelte van Rotterdam bezuiden de Maas meester gemaakt.
2. De Lt.D. heeft opdracht in de richting IJsselmonde op te rukken en de vij. aan te grijpen.
3. Daartoe zal de Lt.D. oprukken in 2 marschgroepen:
  - a.* rechter marschgroep, C. is C.-1 R.W.
troepen: 1 R.W. en een Afd.-K.R.A. (die, welke aanvankelijk zou legeren te Giessen-Nieuwkerk).
  - b.* linker marschgroep, C. is C.-2 R.W.
troepen: 2 R.W. (min één Bat.) en één Afd.-K.R.A. (die, welke aanvankelijk zou legeren te Wijngaarden).

4. **MARSCHWEGEN.**
  - a. *Marschgroep 1 R.W.*
Goudriaan—Molenaarsgraaf—brug bij Alblasserdam—Ridderkerk tot Bolnes.
  - b. *Marschgroep 2 R.W.*
Giesendam—Sliedrecht—Papendrecht—brug bij Alblasserdam tot Barendrecht.
5. De Hoofden van de hoofdmachten rukken op tot de lijn Bolnes—Barendrecht.
6. C.-2 R.W. zendt na het passeeren van de brug bij Alblasserdam één Bat. in de richting Dordrecht, ter bezetting van die plaats. Dit Bat. stelt zich onder bevel van den Kantonnementscommandant Dordrecht.
7. De voorhoeden van de marschgroepen brengen de gevechtsaanraking tot stand met den vijand.
8. Ik marcheer over brug Alblasserdam voorloopig naar Ridderkerk.
9. Overige onderdeelen blijven voorloopig ter plaatse als bedoeld in mijn bevel van heden No. 4 B.

De Kolonel,

Commandant van de Lichte Divisie,
(w.g.) H. C. VAN DER BIJL.

Aan:	Ex. Nr.	
C.-Afz.St.	25	}
C.-Vbd.A.	26	
C.-1 R.W.	27/30	
C.-2 R.W.	31/34	
C.-M.E.-Lt.D.	35	
C.-2 R.H.M.	36/37	
C.-K.R.A.	38/40	
C.-D.T.	41/47	
C.-5 C.A.At.	48	
C.-Aut.Comp.	49	ter uitvoering.

SCHERPSLIJPER.
Commandant van de
Lichte Divisie.
Sectie I^a.
No. 7 B.

Zeer geheim.

Bijlage C.
Ex. Nr. 7.
St.K., 11 Mei 1940.
13.55.

Bevel.

1. De vijand heeft zich aan den Westoever van de Noord ter verdediging ingericht en o.m. bezet de bruggen bij Zwijndrecht, de brug bij Alblasserdam en het pontveer, Zuid van Kinderdijk. Pogingen om bij verrassing den Westelijken oever te bereiken, hebben tot nu toe geen voldoende succes gehad.
2. *Eigen voornemens.*
Voorshands is afgezien van het voornemen dezen overgang te forceeren en heeft de Lt.D. opdracht, het geheele eiland van Dordrecht van vijand

te zuiveren, om daarna over Wieldrechtsche Veer—'s-Gravendeel op te rukken in de richting van Barendrecht—Rotterdam.

3. *Plan van uitvoering.*

Er zal worden gevormd:

- a. een vasthoudende groep aan de Noord;
- b. een hoofdgroep, waarmee over Dordrecht zal worden opgerukt.

4. a. *Vasthoudende groep:*

C. is C.-1 R.W.
troepen: 1 R.W. (min II) en I-K.R.A.

b. *Hoofdgroep:*

C. is C.-Afz.St.
troepen: II-1 R.W.; 2 R.W.; II-K.R.A.

c. *Divisiereserve:*

2 R.H.M.; M.E.-Lt.D. en I-11 R.A.

5. *Uitvoering.*

A. De overgang van de hoofdgroep over de Merwede vangt aan bij het invallen van de dtisternis op heden 11 Mei.

De organisatie van de verdediging van de vasthoudende groep moet alsdan geheel zijn beëindigd. (Vuurvoorbereiding, enz.).

Het vorenstaande geldt eveneens voor de overige verplaatsingen.

B. *Taak vasthoudende groep:*

Het doordringen van den vijand over de Noord te beletten.

C. *Taak van de hoofdgroep:*

a. het zuiveren van het eiland van Dordrecht; o.m. dient Willemsdorp te worden heroverd;

b. daarna op mijn nader bevel oprukken over het Wieldrechtsche Veer —'s-Gravendeel—brug over de Oude Maas, Zuid van Barendrecht (onder vermeerstering van de brug aldaar)—Barendrecht;

c. verder doorstooten richting Rotterdam.

6. *Artillerie.*

I-11 R.A., onder commando van den D.A.C., steunt de taak van de hoofdgroep.

7. *Divisiereserve.*

a. 2 R.H.M. komt voorloopig te Oud-Alblas en wordt, naarmate de zuivering van het eiland van Dordrecht voortschrijdt, bestemd voor:
— het bezetten van het veer bij Wieldrecht naar 's-Gravendeel;
— het bezetten van de brug over de Oude Maas, Zuid van Barendrecht;

b. M.E.-Lt.D. beveiligd den overgang van de hoofdgroep over het Papendrechtsche Veer tegen overvallen uit de lucht.

8. *Bevelsverhouding.*

De twee Bats. van 2 R.W., welke zich reeds te Dordrecht bevinden, treden onder de bevelen van C.-2 R.W., zoodra dit regiment de Merwede heeft overschreden.

9. *Treinen.*
Gn.T. blijven voorloopig ter plaatse, waar zij thans zijn, een en ander te regelen door de betrokken commandanten.
Lm.T. worden medegevoerd. Zie verder Verplegingsbevel.
St.-D.T., I.M.T., A.M.T. en *Aut.Comp.* blijven voorloopig ter plaatse.
10. *C.Pn.* blijft te Bleskensgraaf;
C.P. wordt verzameld te Wijngaarden (N.O. van Sliedrecht).
11. *Vb.A.* blijft voorloopig ter plaatse.
C.-Vb.A. zendt echter 8 gewondenauto's en 1 autobus met 1 Off. v. Gez. en 20 ziekendragers naar Sliedrecht. Zoodra de overgang van de hoofdgroep is beëindigd, volgt deze colonne en komt ter beschikking en meldt zich bij den *C.-Hoofdgroep.* Bovendien wordt de Off. v. Gez. der 2e klasse ROOIJAARDS (met één personenauto van de *Vb.A.*) bij ontvangst van dit bevel gedirigeerd op Staf *C.-Hoofdgevechtsgroep* te Oud-Alblas.
12. *Mijn St.K.* blijft voorloopig te Oud-Alblas.
 Ik verwacht zoo spoedig mogelijk plaats van cp. en tfn.nummer van: *C.-Vasthoudende groep, C.-Hoofdgroep, C.-C.Pn., C.-C.P., C.-St.-D.T., C.-M.E.-Lt.D., C.-2 R.H.M., C.-Vb.A., C.-5 C.A.At., C.-Aut.Comp., C.-I.M.T., C.-A.M.T.* en *C.-Vbd.A.*
13. *Verbindingen.*
 Telefonische verbindingen langs het bestaand net.
 Mijn tfn. is Oud-Alblas No. 14.

De Kolonel,

Commandant van de Lichte Divisie,

(w.g.) H. C. VAN DER BIJL.

Aan:	Ex. Nr.	
<i>C.-Afz.St.</i>	25, 26, 27	} ter uitvoering.
<i>C.-Vbd.A.</i>	28	
<i>C.-1 R.W.</i>	29, 30, 31, 32	
<i>C.-2 R.W.</i>	33, 34, 35, 36	
<i>C.-2 R.H.M.</i>	37, 38	
<i>C.-M.E.</i>	39	
<i>C.-K.R.A.</i>	40, 41, 42	
<i>C.-I-11 R.A.</i>	43	
<i>C.-D.T.</i>	44	
<i>C.-I.M.T.</i>	45	
<i>C.-A.M.T.</i>	46	
<i>C.-Vb.A.</i>	47	
<i>C.-C.Pn.</i>	48	
<i>C.-C.P.</i>	49	
<i>C.-Aut.Comp.</i>	50	
<i>C.-5 C.A.At.</i>	51	
Kant.C. te Dordrecht Nr. 52, 53 (ter inlichting).		

DE GEVECHTEN OP EN OM HET VLEGVELD VALKENBURG OP 10 MEI 1940.

Wij deelen mede, dat het artikel van Luitenant-Kolonel W. A. VAN HILTEN, onder bovenstaand hoofd gepubliceerd in „*De Militaire Spectator*” van Febr. 1941, no. 2, door den schrijver bewerkt is aan de hand van officieele rapporten en andere mondelinge en schriftelijke mededeelingen, o.a. van Luitenant-Kolonel BUURMAN, voormalig C.-4 R.I.

NIEUWE UITGAVEN

„**Somali-Front**” door RODOLFO GRAZIANI, met een voorwoord van BENITO MUSSOLINI. Uitgave van *C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung*, München. Prijs geb. RM. 9.40 gecart. RM. 7.50.

Patria-serie **Maurits en Oldenbarnevelt in den strijd om het Twaalfjarig Bestand**, door Dr. J. C. H. DE PATER. Uitgave van *P. N. van Kampen & Zoon N.V.*, Amsterdam.

De oude vestingwerken van Nederland, door W. H. SCHUKKING. Uitgave van *Allert de Lange*, Amsterdam. Prijs f 1.30.

Joh. Raaijmakers - Houthandel N.V.

HELMOND - Tel. 103 (2 lijnen)

*

STOOMZAGERIJ EN -SCHAVERIJ

SPECIAAL VUREN- GRENEN- DENNEN- EN EIKENHOUT

Schokbuis met een maskerveiligheid, welke bestaat uit centrifugaalklauwen, welke onder een flens van de slagpin grijpen en deze grendelen, totdat het projectiel de maskeering gepasseerd is.

NEDERLANDSCH OCTROOI No. 43 056.

Helmut Junghans, te Schramberg-Sulgen, Duitschland, is bereid om tegen nader overeen te komen voorwaarden, bovengenoemd octrooi te verkoopen of daarop licentie te verleenen, ten dienste van de toepassing in Nederland en Koloniën. Brieven kunnen gericht worden tot: Haagsch Octrooibureau Dr. Ir. M. L. v. d. Schaaff, Den Haag, Breitnerlaan No. 146.

TER HORST & Co. N.V., RIJSSSEN,

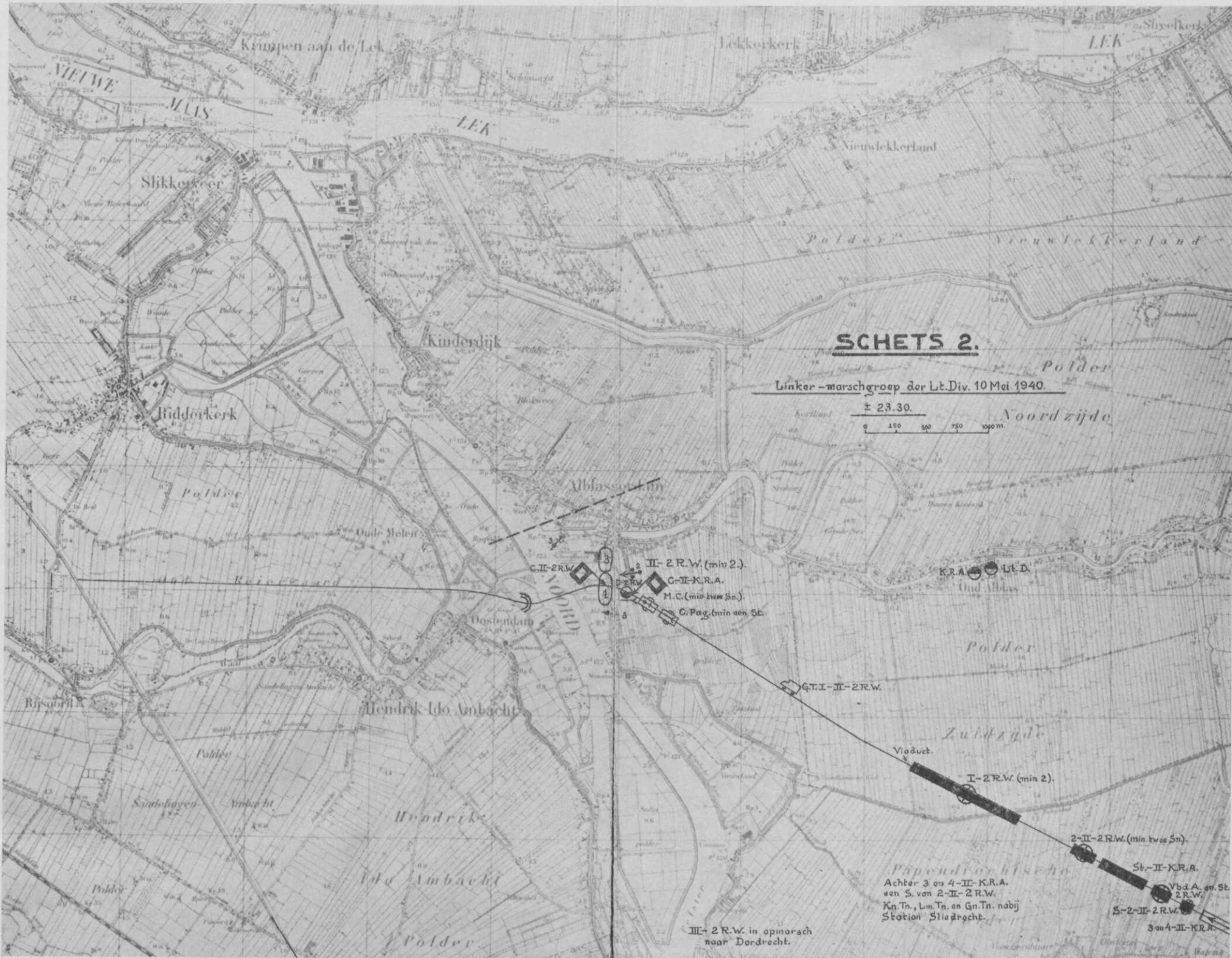
Koninklijke Jutespinnerij & Weverij.

Jutegarens, Jutedoek en Jutezakken voor alle doeleinden.

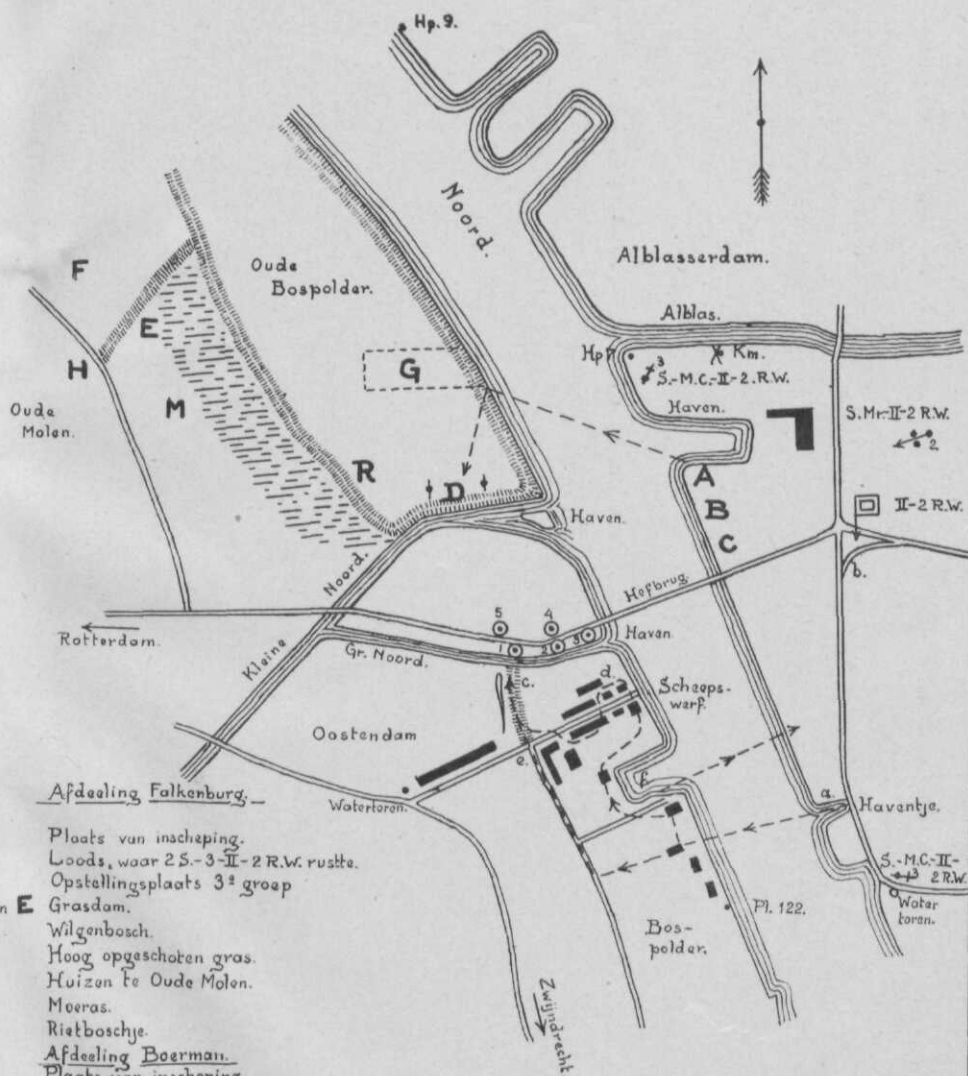
TELEFOON Nos. 2 en 5.

Schets 3.

- A B C D E
- F G H M R
- a. Plaats van inscheeping.
- b. Loods, waar 2 S.-3-II-2 R.W. rustte.
- c. Opstellingsplaats 3^e groep Grasdams.
- d. Wilgenbosch.
- e. Hoog opgeschoten gras.
- f. Huizen te Oude Molen.
- g. Moeras.
- h. Rietboschje.
- Afdeeling Boerman
- a. Plaats van inscheeping.
- b. Bakkerij, waar 1 S.-1-II-2 R.W. rustte.
- c. Plaats, waar de vijandelijke opstelling werd verkend.
- d. Opstellingsplaats groep Dade (na ± 6.00).
- e. Opstellingsplaats groep Orth (na ± 6.45) en van de goheele afdeeling (na ± 10.00).
- f. Inscheepingspunt voor de terugtocht.
- g. Bewegingen van de beide afdeelingen.
- h. Vijandelijke mitr. nesten in de oprit van de brug.

